

292544944

101 Københavns kommune

Mag. 63. 49. Fo.

RHB

Mag. 61.4940

Forsøg

til

en historisk Udsigt

over

Redningsanstalter

for Drukneede,

og

Underretning

om de bedste Midler

ved hvilke de igien kunne bringes

til Live.

af

J. D. Herholdt og C. G. Rafn.

Med Kobber.

Kjøbenhavn, 1796.

Trykt paa Boghandler H. Tiliøbs Forlag hos
M. Seest.

65.98

He 78

4

14223

Præsidenten i Rentekammeret

Geheimeraad

Greve Christian Reventlov

Fædrenelandets Ven

Almeennyttige Indretningers Befordrer

Almuens Talsmand.

Archiateren

Professor Philipp Gabriel Hensler

og

Hoflægen

Professor Johan Clemens Tode

begge ubimærkede

ved

ffjeldne Talenter og Kundskaber

varm Iver for Lægekunsten

Omhu for Skindødes Frelse

helliges dette Forsøg

med Højsagelse og Verbødighed

af

Forfatterne.

Fortale.

I de Fritimer vi stundum offrede til venstabeligt Samqvem, var det vor kjæreste Syffel, gjensidigen at meddeele hinanden, hvad Mærkværdigt hver især ved Samtaler med lærde Mænd, ved Læsning, eller ved egen Erfaring havde samlet. I den sildigere Tiid tildroge især de nyere Opdagelser i Naturvidenskaben sig vor Opmærksomhed. Ofte havde vi Lejlighed til at glæde os over det vidt udstrakte Maal for den menneskelige Mands Forsken, ofte over den Sindrighed, som fremlyste i Forskningen selv; endnu livligere blev denne vor Glæde, naar vi fandt en Opdagelse, anvendt til almeent Vel. Aldrig glemte vi, at dette bør være Formaalet for al vor Stræben.

Men iblandt de flere Gjenstande, hvis Undersøgelse var vor Lyst, forekom ingen os saa vigtig, som de Druknedes Dødsmaade, og Midlerne ved hvilke de igjen bringes til Live. Ingen Sag gif os nærmere til Hjerte; intet rørte os mere, end disse Ulykkelige's Skjebne i

Fæ:

Fædrelandet. Vi saae den hidhørende Green af Lægekunsten gaae Haand i Haand med Naturvidenskaben sin Fuldkommenhed i Møde. Vi saae Menneſſeveennen i fjerne Lande virke som for den Skindødes Frelse. Vi saae Anstalter, der hædre Menneſſeheden, fremstaae selv blandt uoplyste Nationer, og anvendte med uventet næsten utroeligt Held. Men ikke uden Bedrøvelse saae vi den Lunkenhed, hvormed denne Gjenstand var betragtet i Fædrelandet. Enkelte Anordninger viiste os vel, at Regjeringen ikke misfænde Vigtigheden af denne Sag, men at den ansaae det for Statens og hver enkelt Borgers Pligt, at komme saadanne Foruflæde til Hjælp. Enkelte Bestræbelser af Videnskabsmænd vidnede vel ogsaa om, at disse havde fundet Sagen af ualmindelig Interesse; men dette var og næsten alt hvad vi her fandt udrettet.

Derfor hører man hos os saa saare sjælden at nogen Druknet skenkes Staten tilbage. Dette har igjen den sørgelige Følge, at den ældre Læge, hvis Tid ikke tillader ham at underrette sig nøje om det Hæld, hvormed offentlige Medicinsanstalter virke i fremmede Lande, alt for let fatter Mistillid til hvad Lægekunsten, hvad rigtig og uførtredent Behandling kan udrette i slige Tilfælde; og at den yngre Læge, som i den Nad af Nar, hvori han dannede sig til

sic

sit vigtige Kald, maaſkee ikke en eneste Gang havde Lejlighed til at ſee nogen Druknet blive reddet, ei heller fra Lærestolene hørte ſine Lærere af egen Erfaring og med Varme anpriſe de Midler der havde hjulpet, rimeligen hylde den urigtige Tanke, at al Konſtens Hjælp her er forgjæves. Saaledes fører da hiin Lunkenhed os beſtandig længere fra Maalet.

Tanken herom er ſaa meget mere bedrøvelig, ſom Uviſerne næſten hver Uge forkynde, at nu een nu en anden af Statens Medlemmer har fundet ſin Død i Vandet.

Antage vi, at her i Hovedſtaden drukne aarlig omtrent 45 Menneſker, og tænke vi os, at her fandtes en offentlig Anſtalt, liig den i London, ſaa maatte jo herved efter den ſimpelſte Beregning kunne frelſes hvert Aar 30 Medborgere. Sætte vi da, at overhovedet enhver af diſſe kunde leve endnu 20 Aar; ſaa følger jo, at Antallet af Kiøbenhavnſ Indvaanere inden 20 Aars Forløb maatte være forøget til over 600 Menneſker foruden deres Afkom, og at diſſe da, blot kammeraliſtiſt beregnet, vilde indrente Staten mere end Bednings-Anſtalterne kunne koſte.

Saamange Medmenneſker har det oplyſte ellers ſaa velgjørende Kiøbenhavn ladet omkomme i den henſundne Tid, vi ſige ikke, fordi det ringeagter Menneſkets Liv, men hellere for:

og Hollenderne tilkommer fortrinligen den Ære at de først alvorlig have sørget for disse deres uslykkelige Brodre. Jansørte Aar var det, at et Selskab af Borgere i Amsterdam, under Navn af Maatschappij ter Redding der Drenkelingen, traade sammen, for deels ved Undervisning at vejlede, deels ved hensigtsmæssige Belønninger at opmuntre, til at gjøre almeen Brug af de den Gang bekjendte Redningsmidler.

Dette Selskab lod den 24 August samme Aar i No. 86, 88 og 94, af Ugebladet: Philosophen, indrykke nogle Breve angaaende denne Sag, hvori det tilbød sig:

- 1) At skjenke til hver den i Hollands Provindser, han være Læge eller ikke, som godtgjorde, at have reddet et voxent Menneske eller et Barn, der uden Bevægelse eller andre Livstegn var optrukket af Vandet, en Præmie af 6 Dukater, eller en Erindrings Medaille i Guld, hvorpaa dens Navn stod præget, som havde udøvet denne menneskekjærlige Handling.
- 2) At betale de Omkostninger, som maatte være anvendte til Saadannes Frelse, indtil 4 Rd. enten den Forulykkede derved var bragt til Live eller ikke, naar det kun godtgjordes, at den foregionne Sum vare anvendt til det bestemte Djemeed.

I samme Breve bekjendtgjorde Selskabet til lige de Midler, som det ansaae for de tjenligste til at bringe Drukneede igjen til Live, opmuntrede til at afstaae fra den endnu herskende Fordom, at ansee nogen for virkelig død, hvis Legeme ikke alt viste Tegn paa Forraadnelse, og advarede mod Brugen af de ældre, ligesaa skadelige som fornuststridige Redningsmidler, saasom at rulle de Drukneede over en Tønde, hænge dem op ved Benene og andre deslige Mishandlinger.

Da Hensigten heraf imidlertid ikke blev opnaaet, deels fordi Sagen ikke blev bekjendt nok, deels og formedelst den herskende Fordom, at det ikke var tilladt at indtage nogen Druknet i sit Huus, som ej yttrede Livstegn; saa bevægede dette Selskabet til, den 16 December 1767, atter at fremkomme med et Udtog af denne Bekjendtgjørelse, hvoraf Selskabet ej allene lod uddele over 6000 Exemplarer i Landets forskjellige Provindser, men ogsaa lod den offentlig opslaae i Amsterdam og andre Steder, og anvendte al muelig Flid for at bringe den i Almuens Hænder.

Saaledes virkede dette Selskab ved sit Exempel paa alle Hollands Provindser. En Følge heraf var, at i Rotterdam kort Tid derefter nogle Men-

nessevenner udsatte endnu en Præmie af 6 Dukater for hver, som reddede nogen Druknet i denne Bye. I Utrecht udkom til samme Tid en Plakat, hvorved Løgerne fik Tilladelse til at lade de Drukne trække op af Vandet, og om de end ikke gavede Livstegn, dog at lade dem indbringe i ethvert nærliggende Huus og der at anvende alt mueligt til deres Frelse. I samme bles det især Wærtshuusfolk forbudt under en Straf af 25 Gulden at sætte sig herimod.

I Deventer blev førstomtalte Selskabs Beskjendtgjorelse eftertrykt, offentlig oplæst, og visse Belønninger tilføjede for dem, som optrak de Drukne, eller først gav Underretning om at nogen var falden i Vandet. Det samme skede i Geldern.

Den 26 November 1768 lod Selskabet beskjendtgjøre en Esferretning om 19 Forulykkede, som ved de anpriste Midler i en Tid af 14 Maaneder vare reddede, blot i de hollandske Provindsler. *) Ingen af disse yttrede mindste Livstegn, da de bleve optrukne af Vandet, og de Tilstædeværende ansaae de fleste for fuldkommen døde. Herved opmuntredes flere ædelttænkende Hollandske Borgere til at anmode Selskabet om ogsaa af dem at modtage Bidrag til dette gode Verks Fremme; hvilket

gav

*) Geschichte und Urkunden der im Jahre 1767 zur Rettung der Ertrunkenen zu Amsterdam errichteten Gesellschaft. Hamburg 1769.

gav Anledning til det Forslag, at oprette en Compagnie, som skulde bestaae af 400 Actier hver til 250 Guldens, der saaledes udgjorde en Kapital af 100000 Guldens Beløb. Af denne Sum skulde Selskabet aarligen beholde til Omkostningernes Beskrivelse $\frac{1}{4}$ Deel af Renterne, og de øvrige $\frac{3}{4}$ Dele skulde uddeles blandt Actie Ejerne, saaledes at de længstlevende kunne endog hofte selv Fordeel af denne menneskekjærlige Indretning. Maar 380 af disse Actie Ejerne vare udsøgte, saa skulde de øvrige 20 dele den halve Sum imellem sig, og Selskabet arve de øvrige 50000 Guldens, hvilket vilde love det en bestandig Varighed.

Af en nøjagtig Udagt over alle Rednings tilfælde, som Selskabet har bekendtgjort 1793, sees, at Antallet af de Forsøg, som have havt et lykkeligt Udfald i de sidst forløbne 25 Aar udgjorde i Alt 990. I de sidste 19 Aar var Forholdet mellem de lykkede og mislykkede Forsøg, som 1 til 3. I de sidste 9 Aar vare de lykkede Forsøg 297, de mislykkede 247. Blandt de Reddede havde nogle endog lagt nesten en Time under Vandet.

Dette Selskab strævede imidlertid ikke alene i Holland, men tillige paa fremmede Nationer ved at opvække Lyst til Efterligning. Snart saae Menneskevedennen lignende Anstalter at fremmes i

Tyskland, Frankrig, Engelland og Italien, i Nord-Amerika, Ostindien, ja selv i Algier. Dog udmærkede sig især Hamborg. I denne Fristad udarbejdede Dyrigheden vel allerede i Aaret 1762 en Plan til saadanne ulykkeligens Redning, og var betænkt paa at udsætte Præmier; men Folket hang endnu for fast ved Fordommen om det uærlige i at lægge Haand paa dem, der ved en voldsom Død vare omkomne; derfor kunde saadanne Anstalter paa den Tid endnu ikke faae Lovs Kraft. Det eneste som blev udrettet var, at Dyrigheden i Aaret 1765 (d. 1 April og 26 Juli) udgav en Befaling til Garnisonen, at de vagthavende Soldater skulde saasnart som mueligt komme enhver til Hjælp som var styrket i Vandet; at det ikke maatte nægtes saadanne Forsykkede at modtages i Bagterne, saafremt der endnu var mindste Haab om Redning for dem tilbage, men at man endog der skulde anvende al muelig Flid for deres Frelse. Saadant skulde og ufortøvet meldes Dyrigheden, at denne strax kunde henstikke Raadschirurgen.

Hollands saa hældige Bestræbelser havde nu den ønskelige Virkning, at Selskabet zur Beförderung der Künste und nützlichen Gewerbe i Hamborg, blev oppakt til med al muelig Kraft at arbejde imod anførte skadelige Fordom. Dette Selskab

skab lod derfor i Maret 1768 uddele en Anviisning om de tjenligste Midler til at redde Drukne, og Maaden paa hvilken disse Midler skulde bruges. Adskillige Maskiner til at sætte Tobaksklysterer med, bleve uddeelte paa Barbeetsstuer og andre passende Steder. Desuden udsatte Selskabet en Belønning af 20 Rd. for enhver som blev reddet. Dette stemte især Folket for denne vigtige Sags Fremme. Nu troede Dyrigheden, at det var Tid at udgive et Mandat, hvori enhver blev opfordret og opmuntret til, saa hastig som mueligt, at hjælpe de Drukne af Vandet, at anvende de af Selskabet foreslagne Midler, og at kalde den nærmeste Læge, ligemeget hvilken. Dyrigheden udsatte derfor en Præmie af 50 Mk. Cour. eller en Hædersmynt af lige Værdie. Raadslægen og Retsbetjentene blev det paalagt, ikke at lade nogen Druknet henbringe til det for Saadanne bestemte offentlige Huus, før alle Redningsmidler vare forsøgte. Garnisonen fik ogsaa Befaling at være behjælpelig ved saadanne Forulykkedes Transport, og Selskabets Anviisning blev offentlig opslaaet saavel i som omkring Staden.

Enten nu den gamle grundfæstede Fordom, eller Mangel paa Tiltro til de foreslagne Midler eller Ukyndighed i deres Anvendelse var Skyld deri; saa udrettedes intet betydeligt, og Selskabet maatte

i lang Tid see dets ufortrødne Bestræbelser ikkun lønede med saare lidet Held.

I Aaret 1776 blev et væsentligt Skridt til dette menneskekjærlige Værks videre Forbedring foranlediget derved, at Mandatet af 1769 blev udvidet og fornyet, med særdeles Hensyn til at fremvirke større Billighed til at imødtage de Forsulykkede, og til at udrydde den endnu herskende Fordom, at de som hertil saante deres Huse, derved skulde sættes i Beføstning og Divilsfigheder.

I Aaret 1785 blev Befalingen til Garnisonen paa nye indskjærpet, og i Aaret 1787 ligesaa Mandatet af 1776. I Aaret 1790 blev atter Anbudsningen for Garnisonen fornyet, og 1790 bekjendgjort en udvidet Underretning om Maaden at komme de Forsulykkede til Hjælp. Endelig blev i 1792 udgivet et Mandat for at hindre den alt for tidlige Skoyteløben paa Alskeren. Indtil Aaret 1789 var Orsynet over Redningsanstalterne anbetroet allene til Selskabets Kassebestyrer, nu derimod valgte Selskabet egne Deputerte for disse Anstalter, hvilket havde den gode Folge, at Hr. Doctor Geip i Aarene 1790 og 91, og Hr. Doctor Schütt i Aaret 1792, tog virksom Deel i Bestyrelsen. Derfor vare ogsaa fortrinli-

gen

gen disse Aar de rigeste paa Hensigtsmaessige Indretninger og Forbedringer.

For vi slutte Historien om de Hamborgske Redningsanstalter, der gjore denne Stads Indvaanere faa megen Ere, holde vi det for Pligt at tilfoje en Tabel over det Held, hvormed Selskabets Bestraebelser i den senere Tid ere blevne belønnede, hvoraf saadanne Indretningers Nytte, som vi haabe, ogsaa vil worde indlysende for vore Landsmaend.

Antallet af de belønnede Rednings Tilfælde.

Aar.	Lykkede.	Mislukkede.	Total Summa.
1790	8	4	12
1791	17	9	26
1792	19	8	27
1793	31	19	50
	75	40	115

Mærkeligt er det, at de Reddedes Antal i samme Forhold er steget, som Redningsanstalterne (hvorom siden) have mere og mere nærmet sig til Fuldkommenhed. For ovennævnte 115 anstillede Forsog er i Præmier udbetalt:

a) af Stadens Øvrighed	544 Rb.
b) af Selskabet	264 —
Tilsammen	808 Rb.

Ommeldte 75 Reddede have altsaa kostet :
 hver omtrent 10 Rd. 4 Mk. 10 S., de Bekost-
 ninger uberegnede som, eengang for alle, ere anvendte
 til Redningsredskaberne. Denne Priis synes dog
 vel at være saare liden i Forhold til den sande
 Værd af et Menneskes, en Medborgeres Liv. For
 hver den som har god Villie til ved mædende Lej-
 ligheder at staae sine forulykkede Medbrodre bie,
 er det endelig en skøn, en kraftig Opmuntring, at
 Antallet af de hældige Forsøg, mod dem, som ere
 mislykkede, forholder i de senere Aar sig efter an-
 førte Tabel, som 2 til 1.

I Paris havde Videnskabernes Selskab alle-
 rede i Aaret 1770, efter Kongelig Befaling udgivet
 et Edikt, hvori de tjenligste Midler til Druknedes
 Redning bleve anpriste. Men da dette, som Ef-
 terretningerne lyde, kun bidrog lidet til den gode
 Hensigts Opfyldelse, saa vakte især Exemplet fra
 Holland alvorligere de Franskes Opmerksomhed.
 Som en Folge heraf blev det befalet den kongelige
 Livvagt, at staae de Drukneede bi, at føre de i den
 Anledning udgivne Andordninger, som indeholdt en
 fuldstændig Efterretning om de Druknedes Behand-
 ling, hos sig, og at have en paa det Almenees Bekost-
 ning anskaffet Kasse med de fornødne Redningsredska-
 ber ved Haanden, saa at de Bagtævende ufortøvet
 kun-

At Green P. (as W. Bayl.)

kunde begibe sig derhen, hvor et saadant Uheld var indtruffet. For den som først anmeldte, at et Menneske var styrket i Vandet, og for de Soldater, som anvendte Midlerne, blev udsat en Belønning, ligesom og Regjeringen lovede at erstatte alle medgangne Omkostninger. Desuden havde man i Paris den selvgærdige Skik, oarligen at udgive en omstændelig Afhandling om Anstalternes Fremme og hvad der var udrettet for at redde de Drukuede.*) Hermed var den vigtigste Hensigt, at lægge den Nytte kjendelig for Dagen, som blev stiftet ved disse Anstalter. Til Aaret 1776 havde man i Paris alt reddet en $\frac{3}{4}$ Deel af de Drukuede

Engellænderne have ligeledes viist, at de sætte Priis paa deres Medmenneskers Liv. I London har Selskabet, the humane Society, som efter Hollands Exempel blev stiftet i Aaret 1776, gjort betydelige Fremskridt til Guldkommenhed i denne for Almeenheden saa saare vigtige Sag. Dette Selskab har været hældigt nok til at ordne en offentlig Indretning, saa hensigtsmæssig, at selv Hamborgerne, hvis Anstalter ere saa ypperlige, indromme den et afgjort Fortrin i alle Henseender. I Aaret 1794 talte Selskabet alt henimod 3000 forulykkede Medborgere, til hvis Frelse de søjede Anstalter vare blevne anvendte. Af disse Forsøg

havde

*) Detail des succes de L'Etablissement que la ville de Paris a fait, en faveur des personnes noyées.

havde to tredje Dele havt et lykkeligt Udfald, hvor
 af det er klart, at Selskabet i en Tid af 18 Aar
 har allene i London reddet to tusinde Menneskers
 Liv. Som naturligt maatte Efrierremingen herom
 snart udbrede sig til Skotland, hvor da og Dorig-
 heden ufortoget skjenkede denne Gjenstand en Op-
 mærksomhed, den saa højeligen forsjener. Den be-
 rømte William Cullen tilkommer Æren for at
 have fremstillet Digtigheden heraf i dens fulde Lyd.
 Han skrev nemlig et Brev til Lord Cathcart,
 Præsident i Politiekollegiet, hvori han omhyggeligen
 afhandler de bedste Redningsmidler, og tillige søger
 at gjøre Præsidenten opmærksom paa, hvor nødven-
 digt det var, at Dorigigheden til Sagens Fremme
 rakte en hjælpsom Haand*). Dette Brev havde den
 ønskelige Folge, at der i Skotland paa Politieret-
 tens Befaling, og paa det Offentliges Bekostning
 blev anskaffet fornødne Redskaber til de Druknedes
 Frelse. For ethvert Kirkesogn blev bestemt et
 dobbelt Sæt af disse Instrumenter. Der blev ud-
 sat Belønninger saavel for dem, der havde bragt
 en Druknet til Live, som og for mislykkede For-
 søg. Cullens Redningsforskrifter bleve trykte,
 offentlig bekendtgjorte og forbedte i Stæderne og
 paa Landet.

*) A Letter to Lord Cathcart concerning the re-
 covery of Persons drowned and seemingly
 dead. London 1776.

Pia. Cay 4 Bog

Men herved blev det ikke. Hiint menneske-
 fjærlige Selskab sparede hverken Umage eller Be-
 kostninger, hvor det haabede ved sit Exempel at
 kunne opvække bliide Følelser og deeltagende Affec-
 ter i det menneskelige Hjerte. Til mangfoldige
 Steder i og udenfor Europa, til de fleste oplyste
 Faculteter, har det paa egen Bekostning sendt
 den fornødne Anviisning, hvorledes saadanne vel-
 gjørende Selskaber kunne oprettes, og hvilken Ap-
 parat, hvilken Eurplan det holdt for den fuld-
 komneste til de Druknedes Redning. Wiin, Lissa-
 ben, Dublin, Philadelphia, Pensylvanien, Algier
 og Kiøbenhavn m. fl. have hver især faaet en
 saadan Anviisning tilstillet fra London, og til Ere-
 for Menneskeligheden være det sagt, at den Sød,
 som derved er bleven udstrøet i det menneskelige
 Hjerte, har paa mangfoldige Steder baaret vel-
 gjørende Frugter. Vi forbigaae hvad der i dette
 Njemed er bleven gjort i Wiin, Saxon, Benedig,
 Mayland, Padua, Ostindien, Amerika og
 flere Steder, af Frygt for at blive alt for vidtløf-
 tige; men dog maae vi tilføje den særdeles mær-
 kelige Esterretning at Algiers Indvaanere, dette
 haarde, uoplyste, barbariske Folk, hvis Muscy
 Ismael med egen Haand kunde dræbe 80 af sine
 Beslægtede, der og ellers sætter saa liden Præs
 paa

paa Menneskeliv, og er saa lunken mod Menneske-
 Jammer og Glendighed, dette Folk blev ej allene
 rørt ved Underretningen om de engelske Rednings-
 Anstalters Fremgang og store Nytte, men hvad mere
 er, det oprettede og strax en lignende offentlig Anstalt,
 som nu lader haabe Gælse endog for danske Borgere,
 der uheldigvis maatte styrte i Vandet ved Algier.

Mindre betrygget er derimod den danske
 Borger i sit Fædrelands eget Skjød. Danmark,
 hvis sørgelige Lod det i lang Tid var at staae til-
 bage saavel i Videnskaber, som i Tredretninger,
 der sigte til Almeent Vel, har desværre endnu kun
 udrettet saare lidt til de Medborgeres Frelse, hvis
 Tid uheldigen blev et Rov for Vandet. Vor be-
 rømte særdeles agtværdige Archiater og Professor
 P. S. Hensler var den første, der hos os gjorde
 Regjeringen ret opmærksom paa den Omsorg Sta-
 ten skylder saadanne Uheldige. I et trykt Skrift
 som han udgav paa tydsk 1770, fremsatte han de
 Redningsmidler, man paa den Tid holdt for de
 bedste, saa indlysende og saa skjont, at man over-
 alt har tilkjendt dette Skrift en fortrinlig Værd.
 En Folge heraf var, at den danske Regjering end-
 nu i samme Aar under den 21 August lod befale:
 at enhver Sognepræst, Sognefogd, Bondelæns-
 mand

*) Anzeige der Hauptsächlichsten Rettungsmittel.
 Altona.

mand og Sandemand i Kjøbenhavns, Fridriksborgs, Kronborgs og Hirschholms Amter, samt Nadsherred, Kongeriget Norge og Landet Bornholm, skulde forsynes med een for Kongelig Regning kjøbt Oversættelse af ovennævnte Skrivt *), der stedse skal følge Kaldet og Embedet til Afbetjening for alle og enhver. Deane Befaling blev ved en Placat af 25 Sept. s. A. bekendtgjort fra Rentekammeret.

Noget senere nemlig under d 22 April 1772 udgav Kongen en Forordning for Hertugdømmene, hvori blev befalet: at hver Mand uden Forskjel, skal med største Flid være deslige Forsnykkede behjælpelig, ufortøvet trække dem op af Vandet, bringe dem ind i et af de nærmeste Huse, og der anvende al muelig Umage for at bringe dem til Live, til hvilken Ende, der ved Forordningen var tilføjet et Udtog af Henslers nyligen omtalte Skrivt. Det blev endvidere befalet, at især Haandlæger, Badere, Gjesfigivere, Kroemand, Fogder og Skoleholdere paa Landet skulle velvilligen laane deres Huse til saa christelig og pligtkyldig en Hensigt, og at de strax skulle melde saadanne

Til

*) Denne Oversættelse er af Hofraad Garboe, praktisk Læge i Kjøbenhavn.

Eilfælde for Magistraten. De Nærboende skulde i mueligst Hast besørge en Læge eller Chirurg heuet, men, naar ingen saadan fandtes i Nærheden, da Districtets Gjordemoder eller Skolemester, hvis Pligt det nu blev at forsyne sig med de fornødne Rednings Instrumenter. Allevegne hvor der laae Garnison, skulde de Bagthavende stedse og ufortøvet være behjælpelige, holde Orden m. v. Ingen Druknet maatte overlades til sin egen Skiebne, i hvor længe han end havde været under Vandet, eller havde lagt uden Liv, saafremt ikke Forraadnellsens ubedragelige Tegn kjendeligen viste sig paa hans Legeme. Derimod lovede Regjeringen at udbetale en Præmie af 5 danske Dukater, eller en Medaille af samme Værdie, til hver den, der ved Vyrighedens Vidnesbyrd godtgjorte, at han havde reddet en saadan tilsyneladende Død, og desuden af Fattigkassen at erstatte de medgaaene Omkostninger, enten de anstillede Rednings For, søg havde haadt et lykkeligt Udfald eller ikke.

Endeligen lod det Danske Cancellie, d. 9 Maj d. A. fra Politiekammeret bekiendtgjøre følgende:

1) „At enhver, være sig Fiskere eller andre, som af Nødvendighed hugger Waag eller Hul i Isen, skal være pligtig til under Straf af 14ten Dages

14ten Dages Fængsel paa Vand og Brød, at sætte et Mærke paa Stedet, efter Politimesterens Anordning, og at ligesom hermed fra Politiets Side skal have Indseende, saa er og det Kongel. Generalitets- og Commissariats-Collegium bleven anmodet at medvirke til dette Njemeed, ved at lade de Skildvagter, der have Post i Nærheden af Canalerne og andre tilfrosne Bænde, holde enhver fra at komme paa de Steder, der ere udmærkede som farlige.

2) At naar nogen bemærkes at være sjunken i Vandet, da skal den, som først bliver ham vaer, strax ved Hjælp af enhver, som maatte komme til stæde der eller paa Gaden, eller i Mangel deraf af de nærmeste Beboere, bringe den Drukneede ind i et af de nærmeste Huse, hvor Beboerne ikke maae nægte at modtage ham, under Straf af 50 Rd. til Stadens almindelige Fattig-Casse, hvorefter bemeldte Husbefoere uopholdeligen skal sende Bud til een af de nærmeste Chirurgier eller Læger, som da, hvad enten han er i Kongel. Tjeneste eller ikke, uøgerligen skal indfinde sig for at anordne og anvende de beqvemste Midler til at bringe den Drukneede igjen til Live; dersom Redningsmidlerne lykkes eller dertil gives Haab, da skal den for, saavidt Reddede strax henføres til Friderichs Hospi-

tal, det almindelige Hospital eller Sæ. Nærshuset, naar han findes inden Stadens Volde, eller paa et Sted som er nærmere ved et af disse benævnte Hospitaler end ved St. Hans Hospital; men dersom han findes paa Peblingesøen eller andensteds uden for Staden, hvor St. Hans Hospital er det nærmeste, da bør han føres derhen, og Chirurgus der sørge for hans Frelse og Pleje.

3) At dersom det efter anstillede Forsøg bliver umueligt at bringe den Drukneede igjen til Live, da skal saadant af den eller de tilstedeværende Chirurger skriftligen attesteres, og da naar hans Opholdssted ikke vides, eller hans nærmeste Frænder ikke kjendes, gjøres Anmeldelse derom til Kongens Foged, som strax besørger ham afhentet og det videre fornødne foranstaltet.

4) At de Udgifter, som maatte medgaae til Medicamenter, til den Drukneedes Transport til Hospitalet, eller i andre Maader, skulle for det første udbedes af Politie-Cassen og Tildragelsen indberettes til Cancelliet."

Dette er det vigtigste, der hidindtil fra Regjeringens Side er gjort for denne almeennyttige Sag. I den sildigere Tid skal endnu Hr. Stats-Raad Hlindt, under sit Embeds Førelse som Politie-Mester, have indgivet et Forslag til det danske Cans-

Cancellie om de Druknedes bedre Behandling; men da vi hverken ere bekendte med dette Forslags Indhold eller egentlige Formaal, saa kunne vi ikke heller melde noget videre herom; vi beklage kun, at ogsaa det har været uden gavnlige Følger.

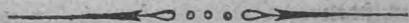
Offentlige Redningsanstalter savnes følgende endnu overalt i de danske Stater. End ikke Hovedstaden, der omgives af Vand, og gennemskæres af saa mange Canaler, har gjort den mindste Indretning til Frelse for de Mangfoldige, der efter Avisernes Beretning, hver Uge optages af Vandet som Døde. Forgjeves har vor Tode flere Gange med den ham egne Energie været disse Forulykkedes Talsmand hos Medborgerne; forgjeves har han i Forening med Mængder, endnu for saa Nar siden, anmodet om Bidrag til at kunne oprette en offentlig Anstalt. Publikum har ikke villet agte hans Stemme, naar han talede Alvor, og de Fornuende har hans Satyre, forgjeves truffet. Med al sin gode Villie har han udrettet saalibet, at han Næret derefter troede, blot at skylde deslige Forulykkede det ellers fromme Onske: "Gud være deres arme Sjæle naadig!" Et Par andre private Mænd have imidlertid gjort sig fortjente ved at udsætte Præmier af 10 Rd. for saadanne Skindbødes Lillivebringelse; hvilke Præmier, saavidt vi vide,

dog kun een gang ere bleve udbetalte. Deslige Opmuntringer ere ogsaa blot temporare, da de almindeligen ophøre med Udsætterens Død. Af dette Slags var vel og den Præmie, som Politimesteren, efter Todes Anmeldelse, havde at udbetale til den, der optog en Druknet af Vandet. Vi frygte, at denne Opmuntring allerede er ophort, siden den ikke findes anført i Hr. Secretair Hofveds aflagte Regnskab (i Adresavisen No. 107 s. d. N.) blandt de indkomne Belønninger til dem, der den 4de Dec. forrige Aar havde reddet et Druknet Barn ved Hirschholm.

Saa og dertil ubisse ere altsaa de her saa nødvendige Opmuntringer. Meget, ja alt! mangler, saavel for den, der vil trække sin Broder frem af Vandet, som for Lægen, der ved sin Kunst skal bringe ham til Live. Derfor simle heele Klynger af Mennesker, saa ofte uden mindste Nytte til Vredens af det Vand, hvori en saadan kæmper med Døden. Forgjeves udstøder denne i sin Døds-Angst de mest hjertesrende Skrig om Redning. Af Mangel paa Redskaber finde Tilskuerne almindeligen, at al Hjælp er umuelig; ingen vover at udsætte sit eget Liv for en saa øjensynlig Fare. Folgen heraf er, at den Ulykkelige synker livløs til Bunds og først vorder opfisket, naar den sidste Sniff

Gnist af Liv alt har forladt hans Legeme. Af saame Marsag synes endog den retskafne Læge undertiden uvillig, mismodig og fortroden, i det Øjeblik han ved sin velgjørende Bistand, liig Skaberren, skulde blæse Liv i sit eget Billede. Man bebrejde ham desuagtet ikke Lunkenhed mod sit Kalds svære Pligter; thi at see en døende Medborger, og at kjende de Midler, der kunne frelse ham Livet, men tillige i det meest afgjørende Øjeblik ikke at have disse Midler ved Haanden, eller i Hast at kunne skaffe dem til Veje: sandeligen! hvo der ikke ved Tanken herom, eller i denne Stilling taber baade Mod, Iver og Lyst, han er enten meer eller mindre end et Menneske, han har ingen Solesse. Disse Midler burde derfor anskaffes paa det Almindeliges Bekostning, og være at finde til Lægens Tjeneste i Nærheden af enhver Canal, og ethvert Sted, hvor Mennesket mueligen kan være udsat for at omkomme i Vandet. Den private Læge ejer ikke altid selv den Apparat, som hertil udfordres, og om han end havde den, saa kan han dog ikke bestandig føre den hos sig; ej heller er den at faae paa Apotheket. Skal han da, naar han i Hast vorder kaldet til en Livløs, først sende til en anden Kant af Byen, førend han kan opfylde sin Pligt; saa forløbe jo imidlertid de kostbare

bare Hjeblikke, i hvilke endnu Haabet glimtede, og hans Bestræbelser ere siden uden mindste Nytte. Heri maa den sande Grund søges, hvorfor Druk- nede hos os saa høist sjelden bringes til Live igjen; hvorfor af heele Hundrede neppe en Geneste vaag- ner af sin Dods Slummer ved Lægens Hjælp, og hvorfor saaledes de hidindtil udgangne Anordnin- ger ikke have havt de ønskelige Folger. Naar vi undtage en eeneste Anmeldelse af Dode om et Par lykkelige Rednings Forsøg, der ere anstillede hos Amts Chirurg Schwarzacker, saa findes siden mange Mands Forlob intet authentisk Beviis for, at nogen Druknet er bragt til Live igjen, hverken hos private Folk, eller paa vore offentlige Hospitaler.

Udsigt over de fordeelagtigste Indretnin- ger og beqvemmeste Midler til de Druk- nedes Redning.

Ved alle de sjonne Foranstaltninger, som i Eu- ropas meest oplyste Stater ere trufne til hiint Djemeeds Opnaaelse, har man fornemmeligen havt til Hensigt:

a) at give Sagen den almeene Interesse, som den i hiin Olds mørke Dage kun alt for meget havde savnet.

b) at opmuntre alle og enhver til beredvillig Hjelp.

c) ved Exempler og Befalinger at bortrydde de Hindringer, som Fordomme og Overtroe lagde i Vejen.

d) at skaffe de Drukne hurtigt og forsigtigen op af Vandet, og ved en beqvem Transport henbragt paa det nærmeste meest passende Sted. Endeligen

e) at foranskaffe dem behandlede paa den Maade, man til enhver Tid troede at være den bedste.

Vi ville forteligen gjenneingaae enhver af disse Punkter.

a) Har Oplysningen blandt en enkelt Classe af Folket nogensinde været til Gavn for det Almindelige, saa var det unægteligen Tilfældet i denne vigtige Sag. Ved at gjøre Mennesket i Almindelighed opmærksomt paa Menneskets Værd, ved at vise, hvor let mueligt det var, at hver enkelt Mand og enhver der ved Venstabs- eller Slægtstabs-Baand var ham kjær, tidlig eller sildig kunde friste denne uheldige Stjebne; ved at fremstille i klart Lys, at en saadan Forsulykket ei allene

var tabt for sig selv, men at Staten ogsaa i ham
 mueligen saavnde en retskaffen, en nyttig Bor-
 ger, Hustruen en brav Mand, Børnene en god
 Fader, ved at vække Tanken, den sørgelige
 Tanke om, at mangen Gang en saadan vigtig
 Medborger upaadrivleligen kunde have været
 frelst, dersom det ene Menneſke havde soelt den
 dybt nok, den Pligt det Skyldte det andet.
 Ved disse indlysende Grunde tilbrog denne Sag
 sig almeen Opmærksomhed; derved bleve og Læ-
 gerne, for hvilke saadanne uhykkelige Tilfælde
 ydermere fra Konstens Side havde naalindelig
 Interesse, opvakte til med Glid at eftergrundſe,
 ved hvilke Midler en saadan Livløs, sikkerst
 kunde gives tilbage til Staten og sine Venner.
 Ligesom Konsten steg højere mod Fuldkommen-
 hed, voxede ogsaa Antallet af de Reddede, og
 disse Exempler, offentlig bekjendtgjorte, vir-
 kede saa kraftigen, at Regjeringen i de fleste
 oplyste Lande ansaae det som en hellig Pligt,
 at seje offentlige Anstalter til Saadannes Red-
 ning, at patriotiskfjendede Mænd traadde sam-
 men, for at arbejde til samme høderlige Maal,
 at endeligen den mindre Oplyste begyndte at
 fatte Haab om denne Sags muelige Udførelse.

b) Nu var den heldige Tidspunkt kommen, da man kunde vente, at Opmuntringer til de Forulykkedes Frelse vilde blive hørte og vel modtagne af Folket. Nu søgte enhver god Borger, hvor stor, hvor adelig, hvor vigtig den Daad var, at rive en saadan Uheldig ud af Dødens Arme og give ham tilbage i sin Families Skjod. Højtideligen fremsatte Staternes oplyste hæderlige Mænd, som havde vundet Tilroee hos Folket, disse Forsøelser. I klart Lys lagde de for Dagen, hvor højt en saadan Handling staaer blandt dem, der belønne sig selv, og hvor udmærket en Hæder det er, den skjenker sin Udoer. Dog, dette var ikke alt. Den mindre fornuende Deel af Folket, var, som den talrigste; den, fra hvilken Hjelpen nærmest skulde ventes. Den maatte betrygges for at sættes i Beforsning, hvor den med Selboofrelse udøvede en saa adelig Handling. Den maatte tillige være vis paa, at kunne faae den fornødne Bistand af hjælpsomme Hænder. For disse Dele, sørgede Staterne, sørgede enkelte Selskaber; hine især ved alvorligen at paalægge Dagterne Beredvillighed, disse ved at erstatte de medgangne Omkostninger. Den som var død mod Naturens Rost, og ikke blev vakt ved

disse Opmuntringer, søgte man endnu at lokke ved Straf for Uvillighed og ved Belønning for anvendt Flid. Kun for den, som gjerne uden Betaling anvendte alt hvad der stod i hans Magt, var denne Belønning et sandt og naturligt Symbol paa fortjent Hæder.

- e) Disse Opmuntringer vare imidlertid ikke tilstrækkelige til at overvinde alle Hindringer. Endnu herskede dybt indgroede Fordomme, som maatte bestrides. Endnu laae den gode Villie alt for ofte under for Overtroe og Mistillid til hvad Lægekunsten formaaede. Saalænge menig Mand ikke havde nogen Kundskab om, at Forraadnelse hos den Drukne var Dødens eneste paalidelige Mærke: Saalænge han hyppigen forlod sig paa andre bedragelige Tegn, og hjeintede den urigtige Tanke, at den som saaledes var død, nok blev det evindeligt, fordi som Ordsproget lyder, ingen Urt er voxen for Døden; saalænge var der endnu lidet at haabe fra den almene Mands Side til Druknedes Redning. Hertil kom, at Mængden maaskee frygtede for at komme dem til Hjælp, der saaledes vare omkomne, fordi Lovene forbyde at lægge Haand paa dem, der forsættligen have skildt sig selv ved Livet,

vet, hvilket mueligen kunde være Tilfældet med den der laae i Vandet. Saadannes afdøde Legemer bleve desuden anseete for uærlige, skulde modtages af Natmanden eller bortføres af Slaverne. Saaledes vare selv velmeente Love og hævdede Indretninger hinderlige for denne Sags Fremme. Lovgiverens Sag var det altsaa at give disse Love en passende Indskrænkning og med philosophisk Mand at fremsætte dem til bedre Underretning for Folket. Philosopherne tilkom det at fremstille klarligen, at den Handling at lade en Druknet, hvis Død var uvis, henligge uden Hjælp, ligesaa lidet kunde forsvares og var ligesaa umenneskelig, som den, ubekymret at begrave en Skindsød, der endnu kunde været bragt til Live. Det blev endeligen Lægernes Pligt, at afgjøre og underrette Folket om, hvor upaalidelige de Dødstegn vare, der tilforn havde hendyffet Mængden i hiin skadelige Tryghed, hvor lidet man kunde forlade sig paa, at en Druknet var virkelig død, fordi han var stiv, kold, uden al Følelse, uden mærkelig Pulsflag, uden Vandedræt ic., og ved Exempler at overbevise Folket om, at Drukne, hvor alle disse Kjender havde været tilstæde, dog vare bragte til Live ved passende anvendte Midler.

d) Den egentlige Hjælp, som efter Omstændig-
hederne kunde være nødvendig og bedst passende,
var nu den væsentlige Punkt, som stod tilbage.

Jungen tvivlede paa, at Haabet om at redde
den Drukne, jo almindeligen stod i et bestemt
Forhold til den længere eller kortere Tid, han
hadde været under Vandet. Vandedrættet
maa her nødvendig standse, og at dette er den
egentlige Aarsag til de Druknedes Død, derom
har man til alle Tider været enig, i hvor for-
skjellig man endog har tænkt sig Virkningen
heraf. En Hovedregel blev det altsaa at skaffe
saadanne Forulykkede saa hastig som mueligt
op af Vandet. Herved maatte man tillige agte
paa, at den Druknedes Legeme ikke blev ud-
sat for nogen Vold især paa Hovedet, Halsen,
Bryllet og Underlivet, og at han saavidt muel-
ligt blev optagen i opreist Stilling, saa at Ho-
vedet først kom over Vandet. Saadannes
Redning blev altid lettest udført, naar det Held
indtraf, at man strax kunde kaste et Toug til
den Forulykkede, eller en Mand som var ovet i at
svømme, rakte hjælpsom Haand, før end hin sank
kraftløs til Bunds. Derfor var det ogsaa nyt-
tigt, om der hist og her i Søer og Canaler steds
laae Baade i Beredskab, hvori andre som ikke
hadde

havde denne Færdighed kunde ile for at hielpe.
 Hvor saadanne findes, lærer daglig Erfaring,
 at Drukningstilfælde ere sjeldnere. Begyn-
 der man først at søge Anstalt til Redning, naar
 en Druknet alt er sunket, da er det baade van-
 steligere at finde ham, og at drage ham op
 uden at beskadige hans Legeme. I Almindelighed
 betjener man sig da af de Instrumenter man
 har ved Haanden, og især af Baadshagen,
 hvor ubequemt og farligt end dette Redskab er,
 og hvor let man saavel med Spidsen som med
 Krogen kan beskadige, ja dræbe den man agtede
 at redde. Det selvsamme gjelder om de i Hol-
 land brugelige saakaldte Drakken. Simple
 Stange, Narer og deslige, svare heller ikke
 til Hensigten. Mechanikus Brasch i Hamborg
 har gjort sig fortjent ved Opfindelsen af tvende
 Instrumenter, ligesaa simple som hensigtsmæs-
 sige til dette Brug. Selskabet i Hamborg har
 ladet disse Instrumenter forfærdige og indført
 deres Brug med megen Nytte. De bestaae i
 en Sager og i en Fangetang. Sageren (see
 Kobberet Fig. 1) er en rund Stang af Træe,
 omtrent 8 Alen lang, forsynet paa dens ene
 Ende med en buesformig Gaffel af Jern, hvis
 Grene ende sig kugledannede, og hvis Afstand
 fra

fra hinanden er forholdsmæssig til at kunne omfatte et Menneske. Ved Hjælp af dette Instrument opsøges den Drukne med Forsigtighed, og naar man da mærker at have truffet Legemet, underretter man sig tillige om dets Leje, for desto bedre at kunne anvende Fangetangen.

Denne bestaaer, som den anden og tredie Figur viser, af følgende Dele: (a) er en rund Træstang, omtrent 8 Alen lang; (b) en Jerntap; (c) er en Jernbeklædning omkring den øverste Deel af Stangen; den løber ud i en Tvertap (d), hvorpaa Armene (ee) bevæge sig; (f) er en tykkere Jernring, som frit kan skydes frem og tilbage paa hele Jernbeklædningen. Fra hver Side af denne Ring, udløber en Jernstang (g), som er bevægelig ved (h) i og (d); (e, e,) ere tvende bueformige Arme, som ere aabne i Midten, og efterat være sammenføjede ved Tvertappen (d), løbe ligeud til Siden og forene sig med den omtalte Jernstang ved (i). (k) er et Løug, som er fastgjort ved Ringen. Naar denne Tang nedlades i Vandet, falder Jernringen (ff) ved sin egen Tyngde ned mod (d), hvorved da Armene (ee) ved Hjælp af Jernstangen (gg) bevæge sig fra hinanden, saaledes som den anden Figur viser. Naar man da ved Hjælp af Søgeren har fundet det drukne Legeme, og underrettet sig om dets Leje i Vandet, nedlades

lades Fangetangen saaledes aaben langs med Søgeren, og naar man da med Armene af Tangen forsigtigen har omfattet Legemet, lukkes disse til, ved at trække i Touget, som det ved den tredie Figur er oplyst. Touget gjøres derpaa fast omkring Jerntappen (b), at Tangen ikke igjen skal aabne sig. Man trækker Legemet med Vaersomhed frem over Vandet, indtil man med Hænderne kan fattede det under Armene og bringe det i en Baad eller lige paa Landet *).

Det lægges derefter paa Ryggen lidt vendt mod een af Siderne i en egen dertil indrettet Kurv, see Fig. 8. Denne har Længden og Bredden af et voxent Menneske, er mod den ene Ende bøjet krumt opad, paa det at den Druknedes Hoved kan ligge noget højere end den øvrige Krop. Paa hver Side af Kurven er anbragt 4 Ringe, hvori Bærestængerne sidde. I en saadan Kurv, flettet af Vidier, ligger den Druk nederolig, i den fordeelagtigste Stilling, langt sikrere og beqvemmere end paa en Stige, eller hvad andet man almindelig har anvendt til samme Brug; ogsaa

*) En saadan Søger og Fangetang koste i Hamborg begge 9 til 10 Rdlr.. Forfærdigede af Messing istædet for Jern, ville de være kostbarere, men ogsaa mere varige, da dette Metal ikke saa let rustet.

ogsaa kan han deri meget lettere transporteres til det anviste Redningssted, ved 2 Mandes Hjelp. Gjennem en saadan Lure kan Vandet ogsaa se bort fra den Drukne, uden at de som bære ham udsættes for at blive vaade. Cullen har til Transporten foreslaaet en Karre, hvori man i Forveien skulde lægge noget Straa. Han mener, at Ryfelsen under dens Fremstyden snarere turde være til Gavn end til Skade.

Uf disse Instrumenter kan man med Nytte betjene sig paa enhver Aarets Tid, og om Sommeren ere de allene tilstrækkelige, derimod gjør Winteren, naar Vandet tillægges med Is, endnu andre nødvendige; thi deels er det vanskeligt at komme den Forulykkede nær nok, og at faae en sikker Standpunkt, og deels er Redningen ofte forbunden med siensynlig Fare for dem, som ville komme til-Hjelp, da de selv kunde vorde et Offer for deres Menneſtekjerlighed. Hertil kommer endnu, at Hjelpen maae anvendes desio hastigere, siden Winterens Kulde tillige virker heftigen paa Livskraften hos den Forulykkede.

Hvor Isen var saa tynd, at ingen turde bære sig nær til den, som var sunket igjennem, der lod man forhen Hjelpen allene bestaae i, om muligt at udkaste et Tong paa hvis Ende man havde
bun,

bundet en Kugle af Træ. Men fraregnet: at det altid var vanskeligt at træffe det bestemte Sted: at man derfor ofte maatte gjentage Forsøget, hvorved den kostbare Tid tabtes: at den Forulykkede sjelden havde Kræfter nok til at holde sig fast til et saadant Loug: at det var vanskeligt at faae ham derved op paa Isen, for siden at trække ham i Land; saa var han dog altid, om Kuglen traf ham, udsat for den Fare, at beskadiges paa Hovedet, i det Øjeblik man var bestjæftiget med hans Frelse. Af disse Aarsager har Selskabet i Hamborg, som alt i Aaret 1776 brugde saadanne Kugler, affkaffet dem, og betjener sig nu i dets Sted af en Redningsstige og en dertil hørende Baad.

Stigen forestilles paa Kobberet Fig. 4. Den maa være gjort af let Træ, at den ikke skal tynde for stærkt paa Isen, og være næsten af samme Længde som Søgeren. Til dens øverste Enderispe(a) er fæstet en lang bevægelig Stang (b), med en Knap eller et Haandgreb paa Enden, som naar den bøjes op og føres ud i lige Linie med Stigen, tjener til at man derved kan skyde Stigen saa meget længere frem paa den svage Is. Paa dette Instrument kan altsaa den Reddende lægge sig, og med Tryk-
hed for sit eget Liv, skydes frem af en anden, som staaer paa Landet eller paa fast Is, mod den

der er i Fare for at drukne, og række ham en hjælp, som Haand; thi brød end Isen før han havde naaet Maalet, kan han betids trækkes tilbage.

Baaden Fig. 5 og 6, er, for at være let, flættet som en almindelig Kurv af Pileqviste, og udvendig beklædt med Læder, som hindrer Vandets Gjennemgang og gjør den tet. Dens udvendige Længde ved Munden er $7\frac{1}{2}$ Fod, dens Længde for oven 12 Fod; nedentil holder dens Brede 3 Fod, oven til 4 Fod. Baadens øverste Rand maa overalt være glat afrundet, og overalt frie for skarpe Hjørner og Kanter, som deels kunne være til Hinder, deels beskadige den man vilde trække inden Borde.

Munden af Baaden er dannet som en Slæde, og løber paa tvende Meder, besagte med glatte JernFinner Fig. 6. (bb.). Imellem disse, omtrent i Midten af Baaden, er anbragt en firkantet Abning $3\frac{1}{2}$ Fod lang og $1\frac{1}{2}$ Fod bred (c); fra denne Abning løber en firkantet Kurv op i lige Højde med Baadens øverste Rand, oven til paa hver Side forsynet med et Haandgreb, hvori Baaden kan bæres Fig. 5 (c.c.). Kurven er indvendig, ligesom det øvrige af Baaden udvendig, beklædt med Læder. Paa For- og Bagstavnen er Baaden af Træ og beklædt med glat Jern, hvori oven til er anbragt en Ring, i hvilken et

et Tong kan gjøres fast (a, b). I den bageste Ende af Baaden er anbragt en flettet Stoel, hvis Rygstød staaer frem over Baaden Fig. 5. (d).

Saaledes indrettet er den baade let nok til uden Besvær at kunne bæres af een Mand paa Isen, og, om det gjøres fornødent, til at kunne styres i Vandet uden Fare for den Reddendes Liv. *)

Naar man altsaa, hvor Vandet er tillagt med svag Is, vil redde en Druknet, sætter man Baaden ud paa Isen, og fastgjør Stigen (Fig. 4) til Ringen i Bagstavnen (b) ved et langt Tong, saa at Stigen efter Omstændighederne enten kan slæbes efter Baaden, eller blive liggende ved Landet, og den Reddende, om det vorder fornødent, kan trække den

C 2

til

*) Paa Donaustrømmen ved Wiin og i adskillige spanske Søestæder, har man hældigen betjent sig af denne Baad efter Hamborgs Exempel. For lettere at kunne optrække dem som ere i Fare, har D. Reimarus endnu foreslaaet, at forsyne Baaden med et Fangereb, som kan gaae over een i Baadens Forstavn anbragt Nulle. Og da det Tilfælde ofte maatte møde, at det var godt, om Baaden kunde gjøres fast i Isen, ansee vi det nyttigt, at anbringe et Par Piigge foran i Baaden, der kunne slaaes ned i Isen. En saadan Baad med al dens Tilbehør koster i Hamborg omtrent 50 Rdlr., og kan, naar den bevares vel, være brugelig i en Række af flere Aar.

til sig. En Mand sætter sig nu i Forenden af Baaden paa Kurven (c, c), og stager den frem som en Elæde ved Hjælp af en Baadshage, eller en kortere dertil indrettet Piggstang.

Hvor Isen er saa ujevn at Baaden ikke kan glide frem, træder han over i Kurven og bærer Baaden, see Fig 5, indtil Isen igjen bliver glat. Bryder Isen imidlertid itu, træder han igjen tilbage af Kurven i Baaden; Vandet stiger da saa højt op i Kurven, som det staaer uden om Baaden, og bidrager til at den lette Baad faaer et mere stadigt og jevnt Leje i Vandet, samt hindres fra at kantre.

Naar Baaden er sjunket i Vandet, er det fornødent at ise sig frem, hvilket skeer ved at sløde Isen itu foran Baaden; men skjøndt dette ikke er forbundet med nogen Fare, er det dog meget besværligt at faae den op igjen, dette medtager desuden længere Tid, ja udfordrer endog stundom flere Hænders Hjælp, selv da, naar Stavnene paa Baaden løbe mere skjønds til; bedre er det derfor ikke at skyde Baaden længere frem, naar man mærker at Isen vil briste. I saa Fald opnaaer man snarere sin Hensigt, ved at benytte sig af Stigen paa forhen omtalte Maade, da nemlig en Mand, som staaer paa fast Is, sikkrer den Reddende ved at holde fast paa den forlængende Stang.

Hvor

Hvor man ikke engang ved Hjælp af Stigen kan nærme sig den, man ønsker at redde, kan man efter D. Reimarus's Forslag ogsaa anvende en læn- gere Stang, forsynet med et Tvertræe, hvorpaa man endnu kan anbringe et par Louge med lette Trækugler, omtrent saaledes som vi have søgt at forestille dette Redskab i Fig. 7. Valget af disse Instrumenter vil hver tænkende Mand letteligen selv kunne bestemme efter de locale Omstændig- heder. *)

E 3

Maar

*) En sindrig Opfindelse af en Sergeant i Engelland ved Navn John Bull, hvorved de, som ere i Fare for at strande, kunne sætte sig i Sikkerhed, fortjener at kiendes af de Søfarende. Han fyldte en Bombe med Blø; den holdt 8 Tommer i Gjennemsnit og vejede 70 Pund. Til denne Bombe var anbragt en Ring, hvori han fæstede et langt Loug. Saaledes bragte han den ombord paa en Baad, som førte en passende Morter og laae for Anker omtrent 300 Alen fra Strand- bredden. Efterat han havde gjort den anden Ende af Louget fast ved Baaden, lagde det øvrige i Orden, og lodet Mærseren med Bomben, skjød han den i Land. Den faldt henved 150 Alen fra Strandbredden, 18 Tommer dybt i Sandet. Paa en Fløde af Fade og Lønder, hvorpaa var sættet Brædder, blev lagt en passende Baglast. Herpaa gik Bull og endnu een Mand ud, og trak sig ved Hjælp af Louget i Land i en Tid af nogle faa Minuter. Han gjorde 3 Pro- ver,

Naar man da lykkeligen har bragt den Druk-
 nede i Baaden, lægges han paa den dertil anbragte
 Forhøjning eller Stol, saaledes at Hovedet hviler
 højere end den øvrige Krop. Skulde hans Halsklud
 sidde snevert omkring Halsen, løsnes den strax. Baa-
 den stages i Land saa hastigt som mueligt, og Le-
 gemet bringes i den forhen bestreede Bærefurs,
 lægges paa Ryggen og transporteres forsigtigen til
 det nærmeste anviste Sted. Hvor ingen saadan
 Kurb er ved Haanden, bæres han beqvemest paa
 Armene af et par voxne Mænd, i halv siddende
 Stilling med oprejst Hoved. Bevægelsen maa
 være saa jevn som mueligt, at han ikke rystes for
 stærkt. Har man det ved Haanden, indsober
 man ham i Straa eller i et Dækken, at han ikke
 affjøles for hurtig under Transporten.

Bærelset hvori han optages, bør være rum-
 meligt, frit og luftigt, dog uden Træk. Derfor
 bør

ver, som alle lykkedes, hvorfor han af Selskabet
 for the Encouragement of Arts, hvis Commis-
 sariet havde været tilstede ved Forsøgene, er-
 holdt en Belønning af 250 Rdlr. Da det
 er let for de Søfarende i Almindelighed at have
 de dertil fornødne Redskaber ved Haanden, da
 Midlet er simpelt og i mangt et ulykkeligt Til-
 fælde kan anvendes med Nytte, saa anbefales det
 som en gaavnlig Opfindelse, der kunde stikke mang
 en Medborgeres Liv, i de farligste Øjeblikke, hvis
 ingen anden Hjælp er at vente.

bør Vinduer og Døre ikke paa eengang være aabne, og ingen ørkesløse Tilskuere tilstædes Udgang, at ikke Atmosfæren ved Uddampningen af deres Lege- mer opfyldes med skadelige Dunster, og Livsluften ved Vandedrættet fortæres. Smaa og qualmsfulde Stuer og Kahytter ere derfor utjenlige til dette Brug. Hellere maatte man om Sommeren ved mildt Vejr ligte anstille Forsøgene under aaben Him- mel, eller i et Skur, hvor intet bekvemmere Sted fandtes i Nærheden. Om Vinteren er det deri- mod nødvendigt at have et Værelse forsynet med en Kaffelovn, at det kan gøres jævnt og maadeligt varmt. Nødvendigheden byder imidlertid, at man hellere i Hast vælger et mindre bekvemt Sted, end spilder den kostbare Tid, i hvilken de egentlige Oplivningsmidler ufortøvet bør anvendes.

Naar han er henbragt paa et saadant Sted, sendes strax Bud efter den nærmeste Læge, hvis dette ikke alt er skeet, eller nogen af sig selv er kommen dertil. Imidlertid gjøre nogle i Hast et Leje tilrette, hvortil et Bord, en Feltsteng, Lodbank eller desl., hvorpaa man lægger noget Straa, er tilstrækkelig, medens andre knappe hans Klæder op og forsigtig- gen skjære dem af, uden enten at beskadige Legemet, eller dreje og vende det voldsomt. Han flyttes da nøgen paa det omkaalte Straaleje, lægges højt

med Hovedet, lidt paa en af Siderne, og tørres omhyggeligen af med et tørt uldent Klæde. Finder man da, at de sande ubedragelige Mærker paa Legemets Forraadnelse ikke ere tilstæde, anvendes de egentlige Dylfningssmidler

Vi ville nu først betragte de Forandringer, der foregaae hos den Forulykkede, medens han under Vandet gradeviis gaaer over fra det virkelige Liv til den tilfyneladende og sande Død; siden skulle vi fremsætte disse Midler, og ved ethvert især angive de Grunde, der bestemme Lægen til at anvende dette, og retfærdiggjøre ham, naar han forkaster hiint, skjøndt det maaskee af Fortidens Læger var tilkjendt fortrinlig Værd.

Naar Mennesket, som er bestemt til at leve i den atmosfæriske Luft, styrter ved et Uheld i Vandet, maa dets Vandbræt nødvendig standses. Noget af den Luft, som da er tilbage i hans Lunger, stødes strax med convulsivt Voldsomhed frem af Brystet, og stiger op til Vandets Overflade i Form af Blærer. Nu føler han en Trang til igjen at indaande ny Luft. Han bestræber sig forgjeves derved; men under denne Bestræbelse trækkes almindeligen en liden Mængde Vand ind i Lungerne. Af disse udstødes atter nogen Luft, hvorpaa følge nye hæftige Anstrængelser efter at indaande, og

Dette vedvarer saaledes under stigende Bevægelse i nogle faa Minuter. Endeligen følger en svag Kallen og Vandedrættet ophører aldeles. Medens dette gaaer for sig, opbyder han alle Kræfter til sin Frelse, hæves gjerne en eller flere Gange mod Vandets Overflade, indtil han endeligen synker kraftløs og uden al vilkaarlig Bevægelse til Bunds. Overladt til sig selv forbliver Mennesket her, indtil det døde Legeme ved Forraadnessen begynder at opløses, da bliver det lettere end Vandet, og løstes efter Lyngdens almindelige Love til dets Overflade.

Opfanges et saadant Menneske strax efter at hine Bestræbelser for at redde sig, ophørte, saa iagttager man følgende: Læberne ere blaaeagtige, Næsen, Kinderne, det heele Ansigt er blegt ligesom den øvrige Hud; Øjnene ere ikke fremstaaende, de have endnu nogenlunde beholdt deres naturlige Glands, men Pupillen er mærkelig udvidet; Munden er opfyldt med en fraadig Sliim; al Følelse og kjendelig Bevægelse er ophørt, dog rører Hjertets højre Kammer sig stundom endnu, skjønt næsten umærkelig svagt, selv endog undertiden 2 Timer efterat Vandedrættet er ophørt. Legemets Varme er overalt betydelig formindsket, og forsvinder efterhaanden ganske, først paa Lemmerne,

sidst omkring Hjertet, hvormed da ogsaa dettes fornævnte svage Bevægelse endeligen standser. At Vinene undertiden ere opsvulmede af Blod, at Ansigtet er ophovnet, og dets Hud af en sortgulv Farve, er en almindelig Undtagelse, som kun findes hos Guldblodige og dem, der i Vandet have lagt lavere med Hovedet end med den øvrige Krop.

Maabner man nu en saadan død, da finder man i Almindelighed, at Luftrøret, tildeels ogsaa Lungerne, ligesom Munden indeholde noget af den Vædske, hvori Mennesket er omkommet, blandt med Graade; dog er Vandet der findes i Lungerne, som Forsøg anstillede paa Dyr have lært, ubetydeligt i Forhold til den Mængde af Luft, som under Bestræbelserne for at redde sig udstødes. Paa Lungerne selv kjender man ofte ingen Forandring, almindeligen ere de noget sammenfaldne, sjeldnere opfyldte med Luft; Hjertets højre Høulheder, de Blodaarer som løbe hen til disse, Lungepulsaaren og dens Grene ere udbidede af mørkt, næsten sortfarvet Blod; Hjertets venstre Høulheder, den store Pulsaare (Aorta) og Lungeblodaarerne, ere derimod ligesom Blodkarrene paa Legemets Overflade som oftest ganske tomme; Hjernens Blodaarer synes almindeligen noget udbidede, dog findes næsten aldrig det mindste af udtraadt Blod.

Det

Det her anførte er kortelig hvad man har iagttaget ved de Synsforretninger, som hidindtil ere anstillede over Druknede. Af det Hele er det klart: at intet vigtigt Organ, der er nødvendigt til Livets Bedligholdelse, absolut lider nogen voldsom Beskadigelse, men at blot Livskraften standses i sin Virkning, og at desaaarsag alle dyriske Functioner ophøre. Saaledes hvile Uhrets Hjul, naar Perpendiklen standses.

Saavidt ere de Naturkyndige enige; men naar Talen er om, hvorledes Livskraften ophører og hvad der er den nærmeste Aarsag til Døden, da have Meeningerne hidindtil været deelte.

Mange have troet, at den Druknede døde apoplektisk. Denne Hypothes blev især grundet derpaa, at Blodaarerne i de Druknedes Hjerne almindeligen vare udspændte af Blod, hvoraf man meente at Hjernen blev trykt; man fandt dette saameget mere sandsynligt, da Vandedrøttets Standning, der hindrer Blodets Løb gennem Lungerne og Hjertets højre Kammer, derved tillige maatte holde Blodet tilbage i Halsvenerne og i Hjernen, hvilket De Lamure og Haller have bevist ved Hjernens og Lungernes overensstemmende Bevægelser i det levende Dyr; ogsaa kunde ingen anden Fejl opdages hverken i Hjernen selv, eller i no-

get

get andet vigtigt Organ. Imidlertid er det vist, at der gives mangfoldige Grunde, som medbrøde denne Mening, og at disse blive bestandigen flere ligesom Videnskaben tiltager. Thi fraregnet: at man ofte finder Hjernens Blodaarer ligesaa udspændte hos Straadsde, hvor man aldrig ymte de om Apoplexie; at det er et Særsyn, naar man en enkelt Gang hos en Druknet finder Blod eller Blodbånd udtraadt, være sig omkring Hjernen eller i dens Høulheder, og at Blodets Tillob til Hjernen gjennem Halsarterierne maa formindskes omtrent i saame Forhold, som dets Aflob gjennem Venerne til Hertet gjøres besværligere ved Vandedrættets Standsning; saa svækkes end ydermere denne Mening ved den Erfaring, at Livet almindeligen, hos dem der henlumre i Slagflod, yttres sig kjendeligen i flere Timer, da derimod de dyriske Funktioner hos Drukne de, som oftest standse inden saa Sekunder. Hos Drukne de er desuden Vanddraget altid undertrykt og Pulsen umerkkelig, da derimod disse Forretninger gjerne ere forstærkede under Anfald af Apoplexie. Ogsaa bør man lægge Mærke til, at Drukne de ofte leve op igjen uden at noget paralytisk Tilfælde bliver tilbage, da derimod kun meget faa af dem, hvis Liv synes udslukt ved Apoplexie, kunne tilbage igjen

til Livet, og af disse faa beholde endda de fleste en Lamhed tilbage. Saa lære og de nyere Erfaringer, at gjentagne Areladninger ere skadelige hos Druk-
nede, da dette Middel derimod yndes af flere Læger
mod Apoplexie. Hertil kommer endnu, at den
betydelige Mængde Blod, der udspender Hjernens
Blodaarer, troeligen kan være ført derhen endog
efter Døden, da Pulsaaernerne, som bekjendt, blot
ved deres Elasticitet, formaae at drive det endnu
ustyrkede Blod over i Venerne, endog længe
efter at Livskraften har ophørt at virke. Endelig
synes de Forsøg, som man i de senere Tider har
anstillet paa levende Dyr, ganske at betage den
Mening, at de Drukne døe apoplektisk, al sin
Værd. Man har nemlig 1) underbundet alle store
saavel indvendige som udbvendige Vener paa Hal-
sen, uden at deraf er opkommet Apoplexie eller
noget lignende Tilfælde. Man har fremdeles
2) paa en Hund underbundet saavel Halspulsaa-
rerne, (*Arteriæ carotides*) som Halsblodaarerne
(*Venæ jugulares*) og uagtet man igjentog dette For-
søg flere Gange, døde intet af disse Dyr af Apo-
plexie, men de fleste levede muntre og sunde for-
skjellige Uger derefter. Kun nogle faa syntes at
blive søvnige et par Timer efter Operationen. Man
underbandt ligeledes 3) begge Halspulsaaerer, og
hang

hang Dyret op en halv Time derefter; inden 4 Minuter horte det op at røre sig. Man fandt ved Nabningen, at Hjernens Blodaarer ikke vare udspændte, men tvertimod indeholdt mindre Blod end ellers, saa at Dyret sølgelig ikke kan være død af Tryk paa Hjernen. Mærkeligt er det, at det desuagtet døde lige saa kort Tid efter Strangulationen, som andre hvis Hals-Pulsaarer man ikke havde underbundet. Man har 4) ligeledes paa en Hund, skåret et Hul mod den underste Deel af Luftrøret; oven for denne kunstige Nabning bandt man en Strikke, hvori Hunden blev ophængt. Saaledes lod man den hænge $\frac{3}{4}$ Time. Aandedrøttet skeede gjennem den kunstige Nabning, og Blodets Kredsløb vedvarede bestandig. Nu skar man Hunden ned, bandt Strikken neden for den kunstige Nabning, saa at Luften ikke længere kunde trænge ind til Lungerne; den blev nu atter ophængt og inden saa Minuter var den livløs.

Uf de anførte Grunde altsaa, og dersom man af Forsøg, anstillede paa Dyr, tør slutte analogt til Mennesket, er det mere end troeligt: at det standsede Aandedræt, for saavidt Blodets Afsløb fra Hjernen derved forhindres, ikke frembringer Apoplexie, og at sølgelig de som omkomme i Vandet, ej hveler døde paa denne Maade. Dog ville vi ikke

ikke nægte at Apoplexie kan være tilfældig tilstæde hos Drukne, naar nemlig Mennesket paa den Tid det styrter i Vandet, er bekvæmt, faaer et Stød paa Hovedet eller deslige. Ogsaa kan dette Tilfælde paafølge selv efter at en druknet er fuldkommen bragt til Live.

Andre have meent, at Aarsagen til de Druknedes Død burde søges umiddelbar i Lungerne; dog har man igjen tænkt forskjellig over denne Gjenstand. Nogle lode sig nøje med allene at se hen til det standfede Vandedræt, uden nøjere at eftergrundse, hvad deraf maatte blive Følgen i Legemet. Andre tænkte sig en Forstoppelse i de finere Ender af den store Lungepulsaaer som en Folge af det standfede Vandedræt, hvorefter de meente at Lungerne altid faldt sammen. De troede dertil at finde den nærmeste Aarsag til Døden, og intet synes heller mere rimeligt, da Injections-Massen efter Ruysch's og Boerhaves Forsøg kun sværligen passerer fra Lunge-Pulsaaeren over i dens Blodaarer, undtagen naar Lungerne ere fyldte med Luft. Men var denne Forestilling rigtig; saa maatte jo deraf følge, at ingen saadan Skindød nogenstunde kunde bringes til Live, med mindre Lungen i Forvejen var bleven opblæst, hvilket dog strider imod flere troværdige Erfaringer. Dernæst grunder

grunder sig denne Mening blot paa den Hypothese, som Haller her antager: at nemlig Lungerne Udvidelse er Aandedrættens fornemste Hjemeed; hvilket dog letteligen gjendrives ved de nøjagtige Forsøg, som lare, at et vorent Menneskes Lunge efter Udaandningen almindelig indeholde 109 Kubiktoommer Luft, som ved Indaandningen kun forøges til 149, saa at Forstjellen, der ved Aandedraget frembringes i Lungens Udvidelse er altfor ubetydelig til at kunne foraarsage nogen synderlig Forandring i Lungernes store Blodkar. Endeligen modsætter sig endnu følgende Forsøg denne Hypothese: Man bandt (5) en Strikke omkring Halsen af en Hund i det Øjeblik den havde indaandet, og hindrede derved Luftten fra at træde ud; her kunde Lungerne altsaa ikke falde sammen: alligevel hørte Dyret op at bevæge sig inden 4 Minuter, og døde naaget man ved Aabningen hverken fandt Hjernens Blodaarer eller Hjertets højre Hulaheder udspændte af Blod, hvoraf det er klart at her ingen Forstoppelse har havt Sted *).

Ca

*) De Forsøg, hvorpaa vi hidindtil have beraabt os, ere anstillede af en engelsk Læge, ved Navn Colman, og af ham offentlig forsvarede; siden ere de eftergjorte af den berømte Kit, og endeligen optagne af Forbergil i et Skrift, som er kronet af det mennesketjærlige Selskab i London. Vi have derfor ikke kunnet bære Tvivl om disse Forsøgs Rigtighed. Dog skulle vi med det første

Caaleedes var det, som selv de bybsindigste Grandfere indtil for faa Aar siden have tænkt over denne Gjenstand, særdeles vaklende og ubeftemt. Dette blev ogsaa en nødvendig Følge deraf, at Naturlæren, som her skulde opløse saa meget, endnu paa den Tid laae saa at sige i sin Dugge, og ikke var anvendt paa Læren om Aandedrættet.

Man havde længe vidst, og ved Lovers *) Forsøg var det sat uden for al Tvivl, at Blodet, naar det løb ud fra Hjertets venstre Kammer ind i den store Pulsaaere, havde en højrd Farve, og at denne blev mørkere efterhaanden som Blodet i Venerne flød nærmere tilbage til Hjertet; man havde bemærket, at denne mørkerøde Farve igjen blev forandret til en højrd ved Blodets Løb gjennem Lungerne, men den sande Grund til dette Phænomen, var endnu ubekjendt. Eldre Naturkyndige ymte vel om, at der i Luften maatte ligge en skjult Gode for Livet; men ingen var istand til at afgjøre, hvad denne egentlig var, eller hvori denne bestod

første paa Veterinairskolen, iglentege enhver især, og da i en egen Afhandling meddele det medic. chirura. Bibls. Læsere Udvaldet heraf.

*) See hans tract. de corde p. 119.

bestod. Først da man havde lært at kjende Atmosfærens Bestanddele nøjere, var det mueligt at sætte denne Sag i et klarere Lys. Ved Forsøg blev det nu oplyst, at Livsluften (Suurstofgassen) var den af Atmosfærens Bestanddele, der ene var skicket til at vedligeholde Aandedraget, og at den altid som Gas var forbundet med Varmestof. Man iagttog, at denne Deel af Atmosfæren forsvandt under Aandedrættet, og at den udaandede Luft derimod indeholdt mere Kulstof, hvorfor den og er istand til at bundfælde en Opløsning af Kalk. Andre Forsøg lærte at Blodets Farve ved Kulstoffens Indvirkning blev mørkere, og at derimod Suurstoffen gav Blodet, saavel i som uden for Legemet hiin lysere Farve. Af disse Erfaringer blev det nu klart, at der i Lungerne under Aandedrættet foregaaer en sammensat chemisk Proces. Følgende Forestilling herom er, efter de Forsøg, man i denne Henseende har gjort, den sandsynligste: En Deel af den indaandede Suurstof forbinder sig med Blodet i Lungens store Blodkar, hvorved dets mørke fortladende Farve bliver lyserød: En anden Deel af Suurstoffen, forbindes sig med Kulstoffet af det Blod, som fra Hjertets højre Kammer er ført til Lungerne, og danner, i Forening med nogen Varmestof, Kulstofgas.

gas: Endeligen forbinder en tredie Deel af Suurstoffen sig med den fra Blodet affondrede Vandstofs gas, og frembringer dermed vandagtige Damp, som fremstodes ved Udaandingen. Varmestoffen af den decomponerede Suurstofgas, gaar tildeels bort med Kulstofsassen og med de vandagtige Damp, men den største Deel bliver dog i Forening med Suurstoffen, der forbandt sig med Blodet. Derfor er ogsaa Mængden af Varmestof større i Hjertets venstre Hulahed og i den store Pulsaae, end i de Blodaarer, som føre dennes Blod tilbage til Hjertets højre Forkammer.

Ved Hjælp af denne grundigere og mere paa lidelige Kundskab om Vandedrættets Natur og Rytte, blev det nu lettere at skaffe sig et klarere Begreb om Kilden til de Forandringer, der foregaae i Livsfunktionerne hos den Druk nende, fra det Øjeblik af han styrter i Vandet, indtil Livskraften har aldeles hørt op at virke: Naar nemlig Vandet hindrer Atmosfærens fri Indgang i Lungerne, saa ophører strax Vanddraget, fordi Suurstoffen mangler. Blodet i Lungerne beholder paa samme Grund dets mørke Farve, og bliver uskikket til fremdeles at afgive et specifikt Irritationsmiddel for Hjertet. Derfor standser dette i sin Bevægelse, nemlig først dets

venstre Kammer, sildigere dets højre. Naar Blodets Omlob er standset, da ophøre, som en Folge heraf, Hjernens Funktion, og al Følelse i det hele Legeme forsvinder; da formindskes lidt efter lidt den dyriske Varme, og tillige med den Musklernes Irritabilitet, indtil endeligen Livet er uigjenkaldeligt. Saadanne ere de naturlige Folger af Aandedrættets Undertrykkelse. Saaledes virke Livsorganerne indbyrdes paa hinanden.

Suurstofften er altsaa det Medium, ved hvis Indvirkning paa Legemet Livet underholdes, ved hvis Tab det nødvendigen standser. Sels Kyllingen i Egget dræbes, naar Livsluftens frie Afgang gennem Skallen forhindres. Fosteret, der i Moders Liv ikke aander, omkommer af Mangel paa Suurstof, naar dets Blod ikke oxyderes af Moderens. Heri ligger den tilforn uforklarlige Grund, hvorfor Moderens og Fosterets Blod maatte flyde sammen i Moderkagen. Denne dannede Naturen til i Lungernes Sted at optage Suurstofsgas, hvorved Blodet, som forhen er viist, meddeles sin virrende Egenkab og Stof til den dyriske Varme. At Moderkagen virkeligen har denne Forretning, bekræfter Blodets Farve, som i Navlestrængens Blodaare er langt mere lyserød end i dens Pulsaaerer. Derfor dør det
endnu

endnu ufødte Foster ligesom en Qvart, kort Tid efter dets Moder, længe før Forraadnelsen har indfundet sig i hendes Legeme, eller kan ansees som en medvirkende Aarsag. Derfor døer det, naar det er skilt fra Efterbyrden og ikke drager Aande, uagtet Foramen ovale og Ductus arteriosus ere aabne til Gjennemgang for Blodet; ja man har endog fundet, at Voxne, hos hvilke Foramen ovale endnu var aabent, ere druknede*). Overalt hvor Aandedrættet er ufuldkomment, eller den Luft Mennesket aander har Mangel paa Sauerstof, og Blodets Oxidation i Lungerne desaaarsag er slet, bliver ingen fast og varig Sundhed at haabe. Det nyfødte Barns Hud faaer i de første Dage en blegguul blaaelig Farve, der igjen forsvinder, naar Aandedrættet kommer ret i Gang. Det samme er bleven iagttaget hos saadanne Subjekter, hvis Lungepuls aarer for største Delen have været sammenvoxne. Vi kunde endeligen endnu bestyrke denne Læresætning med de Phænomener, man forefinder hos Sjørbutiske, hos dem der arbejde i Gruber, dem der stode indsluttede i Fængsler o. s. v., hvis vi ikke frygtede, at dette skulde føre os for langt fra Maalet. Vi haabe og at det allerede anførte vil

*) Blandt andre har Hr. Amtschirurg Nuth gjort denne Iagttagelse.

være tilstrækkeligt for Læseren, til at kunne bestemme og indsee de Midlers Værd, som skulle anvendes til Druknedes Gælse.

c) I Maaden hvorpaa den Druk nende omkommer under Vandet, finder Lægen en tro Vejleder, der bedst bestemmer den Fremgangsmaade han maa vælge og anvende for at opvække saadanne Forulykede af deres Dvale.

Det er klart at den hele Eurplan bør gaae ud paa: 1) at bortrydde alle Hindringer for Livsfunktionerne; 2) at bringe især Handedrættet og 3) Blodets Kredsløb i deres forrige Gang, og 4) at ophjælpe den undertrykte Nervekraft.

Enhver vil kunne indsee, at det som oftest ikke er Øjeblikkets Værk at fremme disse forskjellige Hensigter, men at dertil almindeligen udfordres uførtroden Flid og varig Taalmodighed. Jo kortere Tid Livskrafterne have været standsede, desto større er Haabet om et hælbigt Udfald. Finder man, at den Druknedes Øjne endnu have et klart Udsende, at Pupillen ikke er stærkt udvidet og endnu er lidet smindelig mod Lyset, at svage elektriske Crod endnu formaae at frembringe en Sammentrækning i Musklernerne, at der endnu er en svag Rest af dyriske Darmer tilbage, saa robe disse Kjender sammentagne at Legemets Livskraft endnu ikke ganske er udslukket

ket, og at der følgerigen er stor Sandsynlighed for, at den igjen kan opvækkes ved de tilbørlige Midlers rigtige Anvendelse. Dog mistroible man ikke strax, eiheller slutte man at ethvert Forsøg er for-gjæves, hvor disse fordeelagtige Tegn mangle; thi Erfaring har ofte lært, at Mennesket ved omhyggelig Behandling blev igjen bragt til Live, hvor selv ikke et eeneste af disse Kjendemerker gav Haab om et lykkeligt Udfald.

1) Til de Hindringer, som kunne modsætte sig Livsfunktionernes fri Utring henregnes alt hvad der sammentrykker nogenledes betydelige Blodkar paa Halsen eller Lemmerne, og alt hvad der er i Vejen for Brystets fri Udvidelse, eller kan modsætte sig Luftens Indgang til Lungerne. Derfor er det, at den Livløses Halskind, hvilket vi forhen have tilraadt, hans Stompebaand, og deslige strax bør løses; derfor maa hans Trojs, eller hvad andet, der sidder snevert omkring hans Bryst eller Underliv, saasnart mueligt skaffes bort, og derfor skal hans Næse, Mund og Hals ufortøvet renses fra al den Graade, Sliim og Mudder, hvormed disse Dele almindeligen ere opfyldte. Dette sidste skeer ved en Finger, som, bevittet med en linned Klud, føres forsigtigen ind og omkring i Munden, indtil Ureenlighederne hænge fast paa

Klubben, da den tages ud, og skylles af, eller vesples med en reen. Endnu bedre kan det fuldføres med en lille Stok af Fiskebeen, paa hvis eene Ende man har fæstet et Stykke Svamp. Svampen blodgjøres først i Vand, trykkes vel af, og bringes ind i Halsen, saa ofte som fornødent. Skulde Klæberne staae ubevægelige mod hinanden, og mellem Tænderne hverken være Plads for Fingeren eller Svampen, da er det især vigtigt at udvaske begge Næseborer, paa det Luften kan trænge frit ind igjennem disse.

2) Det standsede Aandedræt bør frem for alt sættes i Gang. Hvor vigtigt og nødvendigt dette er, vil Læserne have bemærket af de forudskiktede Betragtninger over denne Livsfunktionens store Nytte og dens nøjagtige Forbindelse med de øvrige Organer. Det er og mærkeligt, at de Bevægelser, der allerførst yttre sig hos en Skindød, altid iagttages enten i Brystet, paa Halsen eller omkring Munden, kort i saadanne Dele, hvis Sympathie med Aandedrættet er bekjent. Undertiden ere de Livskraftier, der skulle udføre denne Forretning, hos den tilsyneladende Døde endnu saa virksomme, at Naturen allene formaaer at overvinde de modende Hindringer, eller dog, at den ubetydeligste kunstige Hjælp er tilstrækkelig her.

hertil. Under saadanne Omstændigheder kan alle
 saa en Skindød endog overladt til sig selv, vaagne
 af sin Slummer *), eller Vandedrætter behøver
 saa at sige kun et ringe Stød for ligesom Vendu-
 len paa et Uhr, at sætte den hele livløse Maskine
 i sin Gang, og give dens Organer Frihed til at
 træde ind i deres forrige Forbindelse med Sjælen.
 Derfor have endog Midler, som ellers ikke love
 synderlig Hjælp, undertiden været skindøde Men-
 neskers Frelse. Alt dette har Erfaring noksom
 lært og bekræftet; dog følger heraf ikke, at saa-
 danne Midler altid ere tilstrækkelige; tværtimod
 bliver det stedse Pligt at anvende de bedste og kraf-
 tigste man kjender. I dette Hjemed har man be-
 tjent sig af følgende:

a) Brystets Sammentrykning.

Hos den Drukne bliver, som forhen er
 viist, altid nogen fordærvet Luft (Stikgas og Kul-

D 5

stof

*) Denne ved paalidelige Erfaringer bestyrkede Sand-
 hed kan ikke lægges den praktiske Læge nær nok
 paa Hjertet. Hvad om en druknet Medborger
 vaagnede af sig selv, eller ved at støttes i Kisten,
 efter at Lægen bestemt havde forkyndt hans visse
 Død? Bee ham da, især om han ikke havde gjort,
 hvad der var i hans Magt! Selobebreidelse,
 Eticidiel og fortjent Foragt vilde følge ham til
 hans Grav.

stofgas) tilbage i Lungerne. Omfatter man da en Saadans Bryst med begge Hænder, og trykker Brystbeuet stærkt tilbage mod Rygraden, saa drives noget af denne Luft tilligemed det indtraadte Vand ud igjennem Lustrøret; saasnart man derimod ophører med Trykningen, udvides igjen Brystet ved Ribbenenes elastiske Bruske, og den rene Atmosfære faaer Frihed til at træde ind i den udpressede Lufts Sted. Ved denne konstige Sammenpresning, der stedse — endog hos den virkelige Døde — har Brystets Udvidelse til Følge, sættes altsaa Lungerne i Bevægelse, hvorved Luften, der var indeholdt i Brystet, efterhaand jages ud og fornyes, saa at Oxidationen igjen kan gaae for sig. Saavidt svarer følgerigen denne simple Behandling til Hensigten. Hos Børn, hvis Ribben have længere Bruske, der tillade Brystets friere Bevægelse, lover den meest, fordi hos disse en større Portion af Luft kan vexles hvergang. Dog indvendes med Rette mod dette Middel, at Aandedraget, som derved bevirkes, kun er svagt, at Lungerne ikke udvides saa stærkt som i naturlig Tilstand, og at derfor Blodet, om det end oxideres, alligevel ikke faaer den tilbørlige Frihed til at kunne flyde gjennem Lungerne. Desaaarsag bør Brystets Sammentrykning ikkun anvendes i Forst-

ningen, indtil flere passende Midler ere ved Haanden.

b) Lufis Indblæsning i Lungerne.

Dette har man sat i Værk paa adskillige Maader. Saalænge Langerne tænkte sig en Forstoppelse i Lungernes Blodkar, som den egentlige Aarsag til de Druknedes Død, havde de blot Hensyn til Aandedrættets mekaniske Virkning. Deres Bestræbelser gif derfor især ud paa, at efterligne Lungernes naturlige Bevægelse, uden at de synderligen bekymrede sig om, hvilken Luftrart her til blev valgt. Almindeligen gave de det Raad, at et sundt Menneske, som havde stærke Lunger, skulde trække Vejret dybt til sig, trykke sin Mund fast til den Druknedes Læber, og derpaa med Magt blæse sin Aande ind i hans Lunger. Under denne Indblæsning klemte man den Skindødes Næseborer tæt tilsammen, og lod efter MONRO'S Forskrift Luftrørets Ringbruske (Cartilago Cricoiden) trykke tilbage mod Halsbenene, for at tillukke Nædviben (Oelophagus), saa at den indblæste Luft hverken kunde undpige gjennem Næsen, eller snige sig ned i Maven. Lidt efter at Lungerne paa denne Maade vare udfyldte, gned og trykte man Brystet med Gladen af Haanden, fra Hjertefuglen af opad, for derved at drive den indblæste Luft ud igjen.

Enale

Saaledes efterlignede man det naturlige Andedragt ved veyelviis at foretage Indblæsningen paa nye.

Erfaringen har lært, at dette Middel ofte har frembragt den øiensynligste Virkning. Besal, en berømt Anatomiker i forrige Aarhundrede, havde jo nær maattet miste Livet, fordi han opskar en afdød Herremand saa tidlig, at dennes Hjerter begyndte at bevæge sig igjen, da Besal havde indpustet Luft i hans Lunger. Mangfoldige dødsfødte Børn ere desuden blevene opvakte til Livet ved dette Middel; ja endog allene anvendt, har det undertiden været tilstrækkeligt til drukkede Menneskers Gælse. Saaledes bragte en Haandlæge i Nordheim, at vi skulle anføre et Exempel, en Dreng paa 12 Aar til Live igjen, uagtet denne havde lagt $\frac{1}{4}$ Time under Båndet, og var uden det ringeste Livstegn *). Det kan heller ikke nægtes, at den Luft Mennesket har indaaudet, endnu besidder en opløsende Kraft. Noget Suroxif bliver stedse usfortæret, naar et sundt Menneske indaander dybt og støder Luften strax fra sig igjen. Opsanger man denne Luft i en Blære, og trækker den atter til sig, saa vil det bemærkes, at den

først

*) Samluna der aukerlesensten und neuesten Abhandlungen für Wundärzte, 1778.

først bliver kvalende, naar den har været flere Gange, eller dog længere Tid i Lungerne, og derved er bleven sin Cunnstof aldeles berøvet. Heri ligger da Grunden, hvorpaa Lægen kan bygge sin Tillid til dette Middel.

Men da Lufts Indblæsning med Munden er en saare mojsommelig og højst væmmelig Forretning, og da derfor en ellers prifelig tilbønt Delikatesse almindeligen forbyder saavel Lægen som andre Folk af Opdragelse, at anfille den selv, især paa voksne eller aldrende Mennesker som ere druknede, saa nytter det kun lidt paa Prænt at anbefale dette Middel til almeen Brug. Vi have jo hidindtil kun faa Exempler, at bekendte Mænd have overvundet den dermed forbundne ubehagelige Følelse, og i en hæderlig Entusiasme givet deres egen Mund til Priis.

Mindre modbydelig er vel denne Forretning, naar man blæser igjennem en Pibestilk eller et andet lille Rør, som sættes ind i den Druknedes Næseboer eller Mund. Men da Luften kun langsomt kan drives igjennem et saadant Rør, saa bliver Hjælperen desaaarsag nødt til at holde sin Næse længere tilbage, førend han kan blive den quit; imidlertid forvandles den indaandede Atmosphære desto vissere til Stikgas, og er som saadan snarere
til

til Skade end Gavn. Hvor der ikke haveß bequeme
 mere Redskaber ved Haanden, gjør man derfor
 vel i, til denne Indblæsning at betjene sig af et
 Rør, som har en større Viide, hvortil Skeden af
 en Tollekniv, naar man har skaaret Spidsen af
 dens tillukte Ende, kan være skiftet. Monro
 har ved Forsøg paa dode Legemer afgjort, at Luf-
 ten trænger lettest ind i Lungerne, naar man blæ-
 ser gennem Næsen. Andre have meent, at kunne
 forøge Indblæsningens Virksomhed, ved at svangre
 deres Næse med Tobaksrøg, eller ved det flygtige
 Princip af aromatiste Planter.

Et endnu langt bedre Middel er det, at bringe
 reen Atmosphære, som ikke ved andre Menneskers
 Aandedræt er fordærvet, ind i de Drukneß Lun-
 ger. Grunden hertil fremlyser jo klarligen af Aan-
 dedrættets Natur (p. 50) og er noksom bekræftet ved
 de nøjagtigste Forsøg. Vi ville af disse kun anføre et
 eeneste: John Hunter lod forfærdige et Par Blæ-
 sebølge, hvilke vare saaledes indrettede, at den
 eene kunde blæse reen Luft ind i Lungerne, den an-
 den derimod suge den tilbage igjen. Spidserne af
 disse Bølge stak han ind i Lustrøret paa en Hund,
 og vedligeholdte dens Liv ved Bølgenes afvejlende
 Bevægelse. Imidlertid løsne de han Brysbenet,

faa at Hjertet og Lungerne bleve blottede, desugget
 vedblev Hjertet at bevæge sig som før; kun noget
 gesvindere. Nu holdt han op at røre Bælgene,
 hoorpaa Hjertet efter Haanden blev svagere, og end-
 deligen gav sig til Hvile. Men da han igjen indblæste
 reen Luft, og vedligeholdte et kunstigt Vandedræt,
 blev Hjertets Bevægelse atter ligesaa stærk og hurt-
 tig, som den havde været tilforn. Dette Forsøg
 igjentog han paa det samme Dyr 10 til 12 Gange,
 lod Bælgene undertiden endog 5 til 10 Minuter i
 Røe, og bemærkede da altid, at Hjertet svolnede
 stærkt op, og at Blodet i dets venstre Huiheder
 blev ligesaa sort som det havde været, førend det
 var passeret igjennem Lungerne. Derimod antog
 det en lysrød Farve, saolange han indblæste
 Atmosphæren *). Jo mere altsaa reen Luftes
 Indblæsning i Lungerne lover til de Druknedes
 Redning; desto omhyggeligere bør Lægen steds an-
 vende dette Middel. I fornøden Fald kan Hen-
 sigten opnaaes ved Hjælp af en almindelig Blæ-
 sebælg, i hvis Pufferør bliver fæstet en bejelig Ca-
 nal af næsten en Mens Længde, som ender sig med
 et kegledannet Træørør, hvis Tykkelse svarer til
 Næseborernes Viide; eller man giver dette Træ-
 stykke en gaffelformig Stikkelse, afpasset efter begge

Næ.

*) Proposals for the recovery of people apparently
 drowned, by John Hunter. London 1776.

Ræseborers Bygning. Anvendelsen af dette Instru-
 ment er saa simpel, at den ikke fordrer en om-
 stændelig Beskrivelse. Træret bringes ind i
 Munden, eller hvor dette ikke (p. 56), gaar an,
 op i Næsen; Bælgen holdes i behørig Afstand, be-
 qvemst opad over den Druknedes Hoved, og be-
 væges paa sædvanlig Maade, saa at Atmos-
 phæren bliver opfanget og indpustet i hans Lun-
 ger. Under Indblæsningen forekommer man
 (p. 59), at Luften ikke viger ned i Maven, eller
 ud igjennem Munden og Næsen. Noget Sekunder
 efter at Lungerne ere opfyldte, sammentrykkes
 Brystet (p. 58), og indblæses atter frisk Atmosfære.
 Saaledes holder man afsejende ved, indtil Nat-
 debrettet gaar af sig selv, eller alt Haab om Red-
 ning er ude. Indblæsningen maa altid skee med
 skyldig Forsigtighed, at ikke mere Luft drives ind
 paa engang, end Lungerne kunne imodtage uden
 at beskadiges. Man bestemmer den passelige Mængde
 ved at sammenholde Bælgkassens Rummelighed med
 den Portion Luft (p. 48), Mennesket hvergang
 indaander i dets sunde Dage, og ved nøje at
 lægge Mærke til Brystets Bevægelse under Opera-
 tionen. Paa denne Maade udjages da lidt efter
 lidt det Vand og den Stikgas, der var indsluttet
 i den

i den Druknedes Lunger, og kan Atmosfæren, som indeholder Livsluft, ved Cuur og Varmestoffens Virkning paa Blodet kraftigen bidrage til at sætte Hjertet i Bevægelse.

Skulde desuagtet Hensigten ikke opnaaes, efterat man i lang Tid har fortsat Indblæsningen, saa turde det være nyttigt at blande Luften med Dampen af et flygtigt Ludsalt, hvilket kan skee ved at holde en Kop med Hjortetakspiritus eller desl. under Blæsebælgens Ventil. Derved antager Atmosfæren en pirrende Egenkab, som forhøjer dens oplivende Kraft, fornemlig dersom den anbringes gjennem Næsen, hvis Beklædning staaer i saa noje en Forbindelse med Nandedrættets Muffler.

I den sildigere Tid har den berømte Fothergil *) ved Forsøg, som han har anstillet paa Dyr, bestyrket Hunters og andre lærde Mænds Formodning om ublandet Livslufts fortrinlige Nytte som et Oplivningsmiddel for Drukne. Det er jo og en upaatvilelig Sandhed, at Atmosfærens Kraft til at vedligeholde Nandedrættet, allene beroer paa dens Gehalt af denne Lustart. Leder da ikke dette

lige:

*) Hints on Animation. Lond. 1783 S. 17-89.

ligefrem til den Folge, at Livsluften maa besidde Atmosfærens oplivende Egenskab i en endnu højere Grad? Saameget er vist, at mangfoldige dygtige Mænd for nærværende Tid have henvendt deres Opmærksomhed paa dette Middel, og at saavel det menneskekjærlige Selskab i London, som især Hamburgerne alt have føjet de fornødne Anstalter til ved directe Forsøg paa livløse Mennesker nærmere at faae afgjort dets sande Værd og Nytte.

Livsluften anvendes bedst til dette Brug ved Hjælp af en dobbelt Blæsebælg, som skal være opfundet af Gorcey, Læge ved det militaire Hospital i Neubreslach og forbedret af Professor Rouland i Paris*). Egentlig bestaaer dette Instrument, som Kobbertablens 9de Figur viser, af tvende Bælge,

*) Saaledes læses i Grens Journal der Physik 2. B. 1. Hefte. Leipzig 1790 — og i Verhandlungen und Schriften der Hamburgischen Gesellschaft 3 B. 1792. Hvorvidt denne Esierretning er rigtig, kunne vi ikke bestemme: men at Hr. Hofraad Boekmann i Carlsruhe, som sidst anførte Skrivt melder, er den, der først har offentlig bekendtgjort den dobbelte Blæsebælges Indretning, holde vi for vor Pligt at imodsig. Den er alt i Mæret 1776 temmelig nøjagtigen beskrevet, og med Varme anbefalet af John Hunter i hans nyeligen citerede Forslag til de Druknedes Bedretning.

Page 65.

T Dan man þurfnar Fagfyr; Debliefoldh, þau eru
sýsni og man eflifundu.

Bælge, hvilke vel ere forenede ved et fælles Mellembræt (a), men hvis særskilte Rum dog ikke staae i Forbindelse med hinanden. I det yderste Bredt af enhver Bælg er som sædvanlig udskaaet et Hul med en passende Ventil (B. b.). Omkring det eene af disse Huller (b), er anbragt en Skruemoder af Metal, hvori Røret (cc), som er forsynet med en Hane (d), og fæstet til Blæren (e), kan skrues fast. Den cylindriske Deel af Bælgen, hvorigjennem Luften plejer at drives ud, er her indsluttet i en firkantet Kobberkasse (f). Indvendig i denne Kasse ere endnu to Ventiler anbragte for Afledningsrørene. Laaget (g) paa denne Kasse seer næsten ud som en Tragt; naar det skrues paa, lægges en Lødering imellem. Fra Laaget løber et højeligt Rør (h) ud, forfærdiget af en spiral snoet Metaltraad, som er beklædt med gummeret Tæst. Til Enden af dette Rør fæstes endnu et andet lille Rør af Elphenbeen (i), hvis Spidse er tilrundet. Ventilerne ere i øvrigt forarbejdede ligesom til de nyere Luftpomper, og saaledes anbragte, at de, som i begge Blæsebælge svare til hinanden, sidde i en omvendt Orden. Trækker man altsaa begge Bælge op paa eengang; saa aabne sig to Ventiler tillige udenfra indad; hvoraf den ene sidder paa Sidebrettet af den ene Bælg, den anden ders-

imod inden i Kobberkassen for Mundingen af den anden Bælgs Afledningsrør. Formedelt denne Indretning kan man følgerig indsuge Luft (begge Bølge tillige, ved at trække de yderste Bretter fra Middelbrettet paa eengang, ligesom man og ved at trykke begge Bølge tilsammen, kan drive Luften ud igjennem de to andre Ventiler, som aabne sig fra inden udad. Redenfor Ventilerne i Kobberkassen, løbe begge Afledningsrør sammen i et fælles Hovedrør, fordi Luftstrømmen efter den anførte Indretning kun gaaer afvejlende frem og tilbage, naaget begge Bølge sammentrykkes tillige. Vil man betjene sig af dette Instrument, saa foldes Blæren (e) med Livsluft; Hanen (d) drejes for; Metalrøret (cc) skrues fast til Bælgen, og Enden af det høielige Rør (i) bringes ind i den Druknedes Mund eller Næse. Nu drejer man Hanen (d) fra, og begynder Forretningen under de Cauteler vi tilforn (p. 59 og 64) have fremsat. Ved det første Træk med Blæsebælgene, suger den ene af disse en Portion Stikgas gjennem det høielige Rør (h) ud af Lungen; den anden folder sig derimod med Livsluft af Blæren (e). Trykker man da Bælgene sammen, saa blæses Livsluften gjennem det høielige Rør ind i Lungerne, derimod stødes den indsugede Stikgas gjennem Sideventilen (B)

ud i Atmosfæren. Saaledes kan man da vedblive indtil Blæren er ledig. Læseren seer let, hvor sjønt dette Instrument er afskaffet til Hensigten. Foruden Hovedfordelen, som bestaaer i at kunne indblæse Livsluft, vinder man derved tillige, at den qvælende Stikgas, saavelsom Livsluften, naar den ved sit Ophold i Lungerne er fordærvet, loffes frem, uden at man saa ofte behøver at trykke Brystet sammen; ei heller har man saa meget at befrygte, at Lungerne udsvændes for stærkt af den indblæste Luft, efterdi den ene Bølge, naar de begge ere lige store, trækker ligesaa meget til sig som den anden støder ud. Man kan ogsaa, naar fornødent, bevæge hver Bølge for sig. Dette Instrument kan derfor ogsaa anvendes med særdeles Nytte, naar man enten ikke har Livsluft ved Haanden, eller dog vil indblæse Atmosfæren.

Ved de hidindtil anførte Maader at bringe Luft ind i de Druknedes Lunger, møde undertiden nogle Hindringer, som forbyde Lægen at fortsætte sine Bestræbelser. Svælget og den øverste Deel af Luftrøret er ikke sjelden hos den Drukne opfyldt med smaae Stene, Mudder eller deslige. Stemme-Ridsen kan være krampagtigen sammenfæstet, eller Klappen til Luftrøret (Epiglottis) trykt tilbage. Lægen formoder een af disse Hindringer,

naar Luften under Indblæsningen ikke vil passere ind i Lungerne, og folgeligen Brystet ej heller udvides. Læder den Druknedes Underkæbe sig høje tilstrækkelig ned, saa kan man ved at beskue Svælget nøje, almindeligen skjelne imellem disse Tilfælde. Ureenlighederne skaffer man bort paa anførte Maade (p. 55); den tilbagetrykte Klapp søger man at løfte op, ved at presse Tungen ned, og trække den fremad i Munden.

Skulde disse Haandgreb være utilstrækkelige, saa ere endnu to Midler bekjendte, ved hvilke man kan faae Lungerne fyldt med Luft.

Det ene bestaaer deri, at man fører et krumt Rør, of Lighed med en Mandts Catheter, ind i selve Luftrøret. Lægen, der skal forrette denne Operation, stiller sig paa den højre Side af den Drukne, bringer sin venstre Føgefinger ind i hans højre Mundvige langs med den underste Tandgjerde, indtil Spidsen af Fingeren er skudt frem bag Strubelaaget. Derefter fatter han Catheteren i sin højre Haand, leder den langs den venstre Føgefinger ind over Strube-Ridsen, og drejer den forsigtigen ned i Luftrøret; derpaa skrues enten en Sprøjte eller endnu bedre en Blæsebælg til Catheteren, og indblæses da Luft paa foromtafte Maade. Denne Operation som ikke er vanskel-

skelig at forrette, er saaledes foreslagen af Prof. Monro *), og synes fuldkomment at svare til Hensigten, hvor man allene vil indblæse Luft i Lungerne; den kan og anvendes hos alle Drukne, hvis Mund ikke er krampeagtigen tilluft. Adskillige berømte Læger have derfor stienket den deres Bifald, ja endog tilkjendt den Fortrinet for Luftrøresnittet; men desuagtet er den, saavidt vi vide, endnu ingensteds indført til almene Brug.

Det andet hidhørende Middel er Tracheotomien. Denne Operation bestaaer deri, at man skjærer en Abning foran paa Halsen i Luftrøret, hvorigjennem Luft kan indblæses i Lungerne. Den bør kun forrettes af Lægen, og findes beskrevet i alle chirurgiske Haandbøger. Den er det eeneste Middel, som kan anvendes, hvor den Druknedes Mund er fast sammentrucken, og Luften ikke gjennem Næsen kan drives ind i hans Lunger. Til Almuens Berøieligelse tilføje vi, at den er langt mindre farlig end man forhen har meent.

c) Aarelæden.

Tanken om Blodets forhindrede Løb gjennem Lungerne, og dets Ansamling i enkelte Organer (v. 42.) opvakte hos Lægerne en ualmindelig Tillid til dette Middel. Intet syntes

*) See Cullens Brev til Lord Cathcart.

dem mere rimeligt, end at en Aareladning, der kunde formindste Blodets Mængde, maatte saavel give Livsorganerne en større Frihed til deres Funktioner, som og lette deres gjensidige Indvirkning paa hverandre. Derfor blev denne Operation fordynt anseet som et Middel af første Rang, saa at selv de skarpsindigste Mand uden Betænkning gave det Raad, at afdryppe i det mindste henimod et Pund Blod af enhver Druknet. Det kan ej heller nægtes, at denne dristige Behandling undertiden syntes at være bleven anvendt med Rytte. Arbejderne indeholde Bemærkninger, hvoraf man seer, at Drukne ere slapne fra Døden, endskjøndt de bleve aareladede i deres livløse Tilstand endog flere Gange. Sandsynligen er det gaaet her, ligesom i mangt et andet Tilfælde: at nemlig den velgjørende Natur har lykkeligen faaet Bugt, saavel med selve Epydommen som med Midlet Lagen satte dem imod.

Ved at aareladern livløs Druknet er man jo hverken i Stand til at skaffe Hindringen bort for Blodets Løb gjennem hans Lunger, eller til at faae Oxydationen sat i Gang: af Handedrættet alene kan man vente denne Virkning. Lungerne ere at betragte som et Par naturlige Blæsebalge, der under Handedraget staae i et passivt Forhold til

Re-

Respirations-Musklerne. Blodet, som samler sig i Lungepulsaaeren kan derfor vel gjøre Aandedraget kort, hastigt og besværligt; men at det skulde kunne modsætte disse Muskler en uovervindelig Hindring, og derved ophæve Aandedrættet ganske, er hverken rimeligt eller beviist. Mennesket har desuden flere Respirations-Kræfter end det anvender, saa længe ingen uagtelige Tilfælde indtræffe, Lungerne kunne let opblæses, om end deres Arter ere nok saa stærkt opfyldte med Blod; den, som lider af en heftig Lungebetændelse dør ej heller pludselig o. s. v. Hvor utroeligt da, at Blodets Samling eller den derved forøgede Tyngde i Lungerne skulde standse Aandedraget hos den Drukne! Hvor sandt synligt derimod, at Aarsagen hertil bør søges i Mellemgulvet og de øvrige hidhørende Muskler, i disse aktive Medskabers undertrykte eller svækkede Kraft. Kan altsaa en Aareladning ikke hjælpe Blodet frem igjennem Lungerne; hvorledes skulde da hine Muskler derved kunne opregges til at bevirke den første Indaandning? Eller gives der nogen anden Maade, paa hvilken Blodsudgydelse mueligen kan have umiddelbar Indflydelse paa det standfede Aandedrag?

Ligesaa tidt formaaer Aareladen at opvække de slumrende Livskrafter ved dets Virkning paa

Hjertet. De Redskaber, som mod Livets Gabe drive Blodet frem i de store Blodaarer, kunne umueligen overgaae det endnu virksomme Hjerte i Styrke. Man har derfor neppe at befrygte, hverken at dette Organs højre Kammer imodtage mere Blod end de uden Skade kunne rumme, eller at deres Uddielse skulde sætte Hindringer i Vejen for Oplivningen. Hjertet bør desuden være opfyldt, dersom det skal drive Blodet med Eftertryk gennem Lungerne.

I hiint Hjemeed er altsaa Aareladen ikke saa nødvendig til Druknedes Redning som man tilførs har meent. Men dette er endnu ikke alt; man kan lægge til, at den Quantitet af Blod, som Lægen ubekymret tør tappe af en Livløs, ikke er istand til synderligen at formindste Ansamlingen i og omkring Hjertet, deels fordi Blodet derfra nødvendig maa flyde i en omvendt Styrkelse gennem den aabnede Vene, hvilket er dette Aare Systems naturlige Forretning imod, deels og fordi hiin foromtalte Kraft, (p. 45.) snart igjen vil fylde Hjertet med Blod, indtil dette Organ ved sin Modstand atter frembringer den Ligevægt, som Aareladningen paa en høje Tid havde havet.

Endeligen synes ej heller Hjernens Tilstand hos Drukuede at kræve Blodsudgydelse. Vi have tilførs viist, at saadanne Forulykkede ikke doe af

Apoplexie (p. 43.) eller at Blodets Samling inden i Hovedet ikke er Aarsagen til hin Livsfunktions Standsning (p. 50.) der frembringer Døden. Vanddraget kan jo gaae, hvor Hjernen er høist besværet af Trykning. Den apoplektiske, den der har Vand, udtraadt Blod eller Hæveser omkring Hjernen, aander jo endnu, endog da, naar han ikke er sig selv bevidst. Man har jo fundet Hjernen forstøenet i voxne Dyr; man har endog seet næsten fuldbaarne menneskelige Fosser, som ingen Hjerne havde; og Hjertet slaaer jo i Kyllingen førend man kender Spor til andre Organer, før Vanddraget, hvis Gang berøer paa Irritabiliteten, er ikke Hjernen saa strengeligen subordineret; Hjertet endnu mindre. Hvi skulde da en Druknet ikke kunne vækkes til Livet, hans Hjerter og Lunger ikke kunne sættes i Virksomhed, om end hans Hjerne var besværet af Blod?

Umindeligen betragtet er ydermere Aarsagen et svækkende Middel, som istedet for at opvække og forsøge Hjertets og Hjernens Virksomhed, letteligen turde quæle og udslukke den sidste svage Gnist af Liv, der endnu maatte glimte hos den Drukne. Af denne Aarsag bliver det unægtelig det mistænkeligste af alle Oplivnings Midler, og burde aldrig anvendes i Hæng uden udtryffeligt An-

Anordning af en opløst Læge. Engellænderne
 have alt i Maret 1781 paa det alvorligste abbaaret
 imod dets almene Brug *). Hamborgerne have
 fremsat det som det første blandt alle be-
 tænkkelige Midler, der endnu besidde den ukyndige
 Hubs Tillid; de have og offentligt erklæret: „at
 „det kun i yderst sjeldne Tilfælde er nyttigt, at
 „det næsten aldrig er nødvendigt, men mestendeels
 „skadeligt, ja endog dræbende **).“ Hvorfor skulde
 da ikke ogsaa vi efter vor Overbeviisning underskrive
 denne Dom. Vi troe, at selv Lægen aldrig kan
 anvende Forsigtighed og Opmærksomhed nok, før-
 end han griber til dette Mittel, især hvor Blo-
 dets Kredslob alt er umærkelig. Skulde det no-
 gensinde love Gavn, saa maatte dets Brug nok
 indskrænkes til hine og lignende tilfældige Omstæn-
 digheder, som vi i det foregaaende (p. 47) fore-
 seligen have berørt ***). En anden Sag er det
 der

*) Transact. of the Royal Humane Society 1 B.
p. 105.

***) Verb. und Skrift. der hamb. Gesellschaft 1795,
3 B. p. 402.

***) Mon ikke vor berømte Zensler siden 1770, da
han forfattede (p. 326) anførte Skrift, skulde
have forandret sin Mening om Aareladning som
et Oplivnings-Middel for Drukne? Var det
ikke ønskeligt, var det ikke Pligt, at han i saa
Fald bekjendtgjorte dette offentlig, til Advarsel
og

derimod, naar den Drukneede efter et han er bragt til sig selv igjen, falder i en anden Sygdom, da bør dennes Natur bestemme, om man skal aarelade eller ikke.

3) Blodets Kredsløb bør fremmes. Egentlig gaae alle Lægens Bestræbelser ud paa, at opnaae denne Hensigt. Den var det, han især havde for Djnene ved at sætte Vandedrættet i Gang (p. 58.) og den er det, der for største Deelen byder ham, at anvende de følgende Midler. Her betragte vi kun dem, der have en næsten umiddelbar Indflydelse paa Blodets Omløb; i den følgende Artikel skulle de forekomme, hvis Virkning seer mere middelbar igjennem Nerverne. Skal denne Livsfunktion gaae for sig med den fornødne Frihed;

og Underretning for alle de danske Borgere, der nu efterkongelig Befaling have hans Bog i Hænde, og ved mædende Lejligheder ganske vist følge dens Forfættelse lige efter Bogstaverne? Er ikke især hans Autoritet Skyld i, at endnu mang en dansk Læge har en alt for uindskrænket Tillid til dette Middel, og at hos os neppe nogen Druknet, om hvis uuelige Rædning der var mindste Haab, bliver begravet — her frelses ingen — førend man uden videre Betænkning har aareladt ham een eller flere Gange? Er der endeligen ikke Virkningen af hans Skrift, at stundom en Aarelader af sin foresatte Befalingsmand vorder ordentligen commenderet til at slaae Lut paa livløse Druknedes Aarer?

hed; saa bør Blodet ej allene ideligen oxyderes (p. 50) og ubehindret kunne passere igjennem Lungerne; men det maae og tillige være flydende — og Hjertet samt Blodkarene have den allernødvendigste Kraft til at kunne drive det omkring. Den fornemste Årsag, som næst Kredsløbet's Standstning, bidrager meest til at Blodet storkner i livløses Årer, og adskilles i dets nærmeste Bestanddeele, er Mangel paa fri Dyrriff Varme. Herom overbevies man ved de simpleste Forsøg. Og at Varmen virkelig formindses hos de Drukneede er ei allene soleligt, men kan og kiendes ved at anbringe et Thermometer. Dette er og en nødvendig Folge af de Omstændigheder, som stode tilfammen hos den Drukneede; thi deels tilstoppes saa at sige alle Kilder for den dyriske Varme ved Obergangen til den livløse Tilstand (*), og deels er Vandet, hvori dette foregaaer en langt stærkere Varmeleder end Luften. Ogsaa heraf sees hvor vigtigt det er, at reen Luft, af hvilken Varmestof kan udvikle sig, og gaae over i Blodet, bringes (p. 51) ind i Lungerne. Allene herved have vi Haab om at kunne bevare og forhøie Legemet's

Tem^o

*) Om disse Kilder see vor Calliens's Personne Afhandling i det kongl. Videnskabs Selskabs Skrifter. 4. B. p. 398.

Temperatur. Alt andet, hvad Konsten for-
maer, er indskrænket til at forhindre, at ikke
den ubundene dyriske Varme for hastigen skal und-
vige, og til at vedligeholde Irritabiliteten og Sen-
sibiliteten i Legemet, indtil dette af hiin vigtige
Kilde for Varmen igjen oplives. Imidlertid la-
der sig heraf ulede, hvorfor man saasnart som
mueligt bør:

- a) tørre den Drukne af, og dække
ham til.

Den som lægges hen i sine vaade Klæder,
efter at han er dragen frem af Vandet, bliver
langt saarere kold, hans Blod størkner langt ha-
stigere, og i ham udslukkes den sidste Funke af Li-
vet almindeligen længe før end i andre, paa hvis
Behandling man anvender større Omhu. Derfor
bør ogsaa Redningsforsøgene om mueligt ikke an-
stilles i et fugtigt Værelse; derfor bør man, naar
den Drukne bringes paa Straalejet (39),
lægge en Dyne eller et uldent Teppe, saavel under
som over ham, saa at hans Ansigt allene ligger
frit. I et saadant Teppe, eller hvor dette ikke
haves ved Haanden, i et Lagen, kan han be-
quemest flyttes og drejes efter Fornødenhed.
Hamburgerne have desuden bekøstet uldene Slaap-
rokker og Nathuer til offentlig Brug ved deres Red-
nings-Kasser.

I samme Bjemmed har man betjent sig af:

b) Varme Bæde.

Man har lagt den Drukneede i et rummeligt Trug, et Badekar eller deslige, med Hovedet afslene over Vandet. Man har fyldt Blærer eller Glæsker med varmt Vand, og lagt ham disse i Hjertekuglen, paa Axlingsdelene, under Armene og omkring Lemmerne. Istedet for Vand har man og anvendt Varme til samme Trug. Man har blandet Viin eller Brændeviin og Vand sammen, dypvet et uldent Klæde deri, og lagt det paa som et Omslag. Man har bragt den Drukneede for Ilden, holdt hede Stene o. d. til hans Fodsæler, strøget ham med en varm Ildpande op og ned, langs med hans Rygrad. Man har brugt tørre Bæde af Aske, Salt, Sand eller Jord, som blev varmet over Ilden; ja man har ydermere nedgravet den heele kolde Krop lige til Halsen i Møddinger af Hestemøg og i varme sumpige Moser. Hvor det kunde havees, har man i Hast slagtet et stort Dyr, slaaet Skindet af det, og deri indviklet den Drukneede. Man har om Sommeren udsat ham i fri Luft for Sølsfraalernes umiddelbare Virkning. Man har søgt at opvarme især Børn ved at lægge dem nøgne i Sengen til varme og sunde Mennesker o. s. v.

Alle disse Midler har man anvendt: de fleste i enkelte Tilfælde med særdeles Nytte. Et Par af dem ere dog saa modbydelige, at de neppe nogen sinde ville vinde Mængdens Bifald. Kun i store Steder, hvor der er søjet offentlige Foranstaltninger, har Lægen Frihed til at kunne udkaare det bedste; ellers maa han nøjes med det, som er først ved Haanden. Ved dem alle er der Ubequemmeligheder. Almindeligen er det forbundet med Lidskæde, inden man skaffer det fornødne til Veie; deres Anvendelse er og til Hinder for Lægen i sin vigtigere Beskæftigelse med at sætte Aandedrættet i Gang, saa og ved Electricitetens Anvendelse (p. 85); den Varmegrad de besidde er som oftest ubestemt, snart for stor, snart for liden, gjerne alt for flygtig eller ikke varig nok, og dog bør Badets Varme stedse staae i et passende Forhold til det skindede Legemes Temperatur. Anvendes de for kolde, saa lide de Warmen endnu hastigere bort end Luften, og ere til Skade (p. 79); alt for hede udslukke de Livet ganske. Det sunde Menneskes Temperatur staaer som bekjendt paa 97 Grader. Hos den Drukneede kan den formindskes til den 20de Grad og derunder, uden at Døden nødvendig følger. Vilde man i en saadan Fald strax anvende en Varme af 80 Grader eller derover,

faa forsvandt upaatviseleliger alt. H. ab om muelig
 Redning. Deraf sees, hvorfor den, som er druk-
 net om Vinteren, som har lagt en Titlang i Van-
 det, og baade er haard og stiv af Kulde, aldrig bør
 lægges ikke eengang i et lunkent Bad, men først
 bedækkes og gnides med Sne eller iiskoldt Vand,
 indtil hans Legems-Varme lidt efter lidt forøges,
 og han da endeligen gradewiis kan udsættes for en
 stærkere Varme. Røddendigheden heraf er nok-
 som bestrykt ved Forsøg baade paa Frugter og
 Dyr. Derfor skulde man ved alle Redningsan-
 stalter have et Thermometer ved Haanden, bringe
 dette ind i den Druknedes Svalg, under hans
 Arme eller Tunge, og saaledes efterspore den
 Grad af Varme, hans Legeme endnu havde be-
 ho'bt. De kunde man altid anvende Badet nogle
 Grader varmere end man fandt Legemet, og siden
 lade dets Temperatur stige i et bestemt Forhold
 til Oplyvningens Fremgang; dog vel neppe no-
 gensinde højere end omtrent til den gode Grad.
 Vand findes allevegne: dets Varme udbredes
 jævnt; kan lettest holdes vedlige og forøges eller
 formindskes efter Fornødenhed. Et lunket Vand-
 bad — hvortil Hamborgerne have ladet forsør-
 dige et passende Badekar af Kobber — fortjener
 derfor almindeligen Fortrinet for de øvrige. Et
 faa

saadant Bad renser desuden Legemets Overflade, og gjør Huden smidig; ja Barmen, for sig betragtet, opbækker ydermere Livskrafterne til Virksomhed, hvorom mere i det Følgende (p. 96).

Blandt alle Opsivningsmidler findes der i den hele Natur intet, som kan anvendes saa umiddelbar paa Hjertet, eller frembringe en saa hastig og kraftig Virkning som:

c) Elektriciteten.

Hjertet besidder en temmelig Grad af Irritabilitet, hvilken det bevarer endog længe efter at Livet er udslukket i Mellemgulvet, Maven og Larmene. Det bevæger sig i Menneskets sunde Dage uden Ophor, og er, som bekjendt, det Redskab der driver Blodet omkring. Denne dets Bevægelse er ubilkaarlig, men synes dog tildeels at være afhængig af Nerverne (p. 93). Ved disse finde vi jo, at Sind's Affecter udbrede deres Virkning over Blodets Omløb.

I den naturlige Tilstand er varmt oxyderet Blod det specifikke Irritationsmiddel, ved hvis Indvirkning Hjertet ideligen holdes i Gang. Rimeligt er Blodets Sauerstof endog Kilden til dets Irritabilitet. Det slaar da 60 til 90 Slag i et Minut. Hos den Drukne svækkes efterhaand denne Bevægelse, hvortil vi forhen (p. 51) have

angivet Marsagen. Her trækker altsaa Hertet sig sammen med en ubetydelig Kraft, der kun giver Blodet et uformuende Stød til at fremme dets Omlob. Dette skeer og langt sjeldnere, ofte kun nogle faa Gange i et Minut, ja efter længere Tids Forløb ophører endog Bevægelsen ganske, endnu førend Irritabiliteten er reent udslukket. Har man da ved Lufts Indblæsning i Lungerne (p. 59) hævet hiin (p. 51) quælende Modstand for Blodets Omlob, og Hertet desuagtet ikke skulde være istand til at drive Blodet frem fra dets højre til dets venstre Kammer; saa bør jo nødvendig al optænkelig Hjælp gaae ud paa ved Konst at opegge Hjertets Irritabilitet, og derved forsøge dets sammentrækkende Kraft. Kan dette opnaaes — medens Lungerne ere fyldte med reen Luft, — saa tør man, som og Erfaringen har bekræftet, heraf love sig den meest opfaldende Virkning. Det kraftigste Middel hertil, finde vi i Elektriciteten. Ved Forsøg og Erfaringer er det afsjort, at elektrisk Materie, ligesom fri Varme, kan strømme igjennem alle det levende Legems Dele, uden at opholdes ved nogen bekjendt Organisation; at den ved Konst kan ledes mod enkelte Organer, og at den saa sjensynligen som noget andet, formaaer at opegge den slumrende Irritabilitet til Krafts

Yttrelse. Hvad skulde altsaa stærkere kunne opflamme Lægens Haab; hvad skulde bedre kunne forskaffe ham Tillid til dette Middel, end disse erkjendte og upaatvioletige Egenstaber, som saa aabenbare fremlyse af dets Virkning. Alle andre saakaldede hjertestyrkende Midler have enten ingen anden Nytte end den: at de vidne om vore Forsædres dunkle og urigtige Begreber, eller: de virke langt anderledes end man har meent, paa langt andre Organer, maaſte neppe engang ved Sympathie paa Hjertet (p. 93). Et elektrisk Slag, anbragt tværs igjennem Bryſtet, fra den højre til den venstre Side, lige paa Hjertet og Lungens store Blodkar; et saadant passende stærkt Slag, anvendt medens Lungerne ere fyldte med reen Atmosphære eller Livsluft, er derimod det bedste Cardiacum for den Drukne. Lufts Indblæsning og Electricitet bør derfor stedse anvendes i Forening med hinanden; thi dersom Lungerne ikke oppustes i Forvejen, er Electricitetens Virkning ej allene mindre nyttig, men mmueligen endog til Skade. Hjertet vilde udtømme sin Kraft, og dog ikke faae Blodet drevet frem igjennem Lungerne.

Bed at anbringe Electriciteten, bør man agte paa, at det livløse Legeme er vel aſtorret. I modsat Fald borttager Fugtigheden en stor Deel

af den elektriske Materie, hvorved Hensigten let kunde forfølges. Endnu vigtigere er det, at man anvender dette Middel ligesom det varme Bad (p. 82), med en forholdsmæssig Styrke til de undertrykte Livskræfters Virksomhed. Af adskillige Forsøg, som vor skarpsindige Abildgaard *) har anstillet, og som siden ere eftergjorte i Engelland, er det klart, at lemsældige elektriske Slag steds paa den Drukkede, have en langt anseeligere Virkning end mere voldsomme; at disse tværtimod ere til Hinder for Oplivningen, ja endog ligesom Lynilden kunne udslukke Irritabiliteten ganske. Jo meere altsaa Livskræfterne ere svækkede, og jo længere især Nandedrættet har været undertrykt, desto værsommere bør man betjene sig af Elektriciteten. Man gjør altid vel i først at begynde med meget lette Slag, hvis Styrke bestemmes forud ved Hjælp af et Elektrometer. Et saadant Slag meddeeler man det svage Hjerter, i Forsætningen kun hver anden eller tredie Gang man har udvidet Lungerne; siden under Oplivningens Fremgang forstærkes Slaget jævnligen og anbringes tilsidst efter hver Indblæsning. Man holder heri saavidt mueligt lige Skridt med Hjertets tiltagende Bevægelse.

End

*) Collectan. Soc. medic. Hafn. An. 1775. Vol. II. p. 157.

Endnu et andet, skjønt mindre virksomt, Mittel er:

d) Det livløse Legems Rystelse.

En stærk Mand omfatter den Drukne under Armen, og løfter hans Oberkrop op mod sit Bryst, medens en anden bærer Underkroppen ved at holde fast i begge hans Been. Saaledes stumper han da mellem Hænderne, et eller et Par Minuter efter hinanden, med en passende Styrke saa at derved hans Indvolde sættes i en rystende Bevægelse. Af denne Behandling pirres Livsorganerne, og kan mueligen Hjertet opvækkes til at drive det stillestaaende Blod omkring. Ved Siden af de forhen anførte, kan dette Mittel vel ikke komme i synderlig Betragtning; men da dets Anvendelse ikke setteligen kan have skadelige Følger, ejheller fordrer Konst eller Apparat, saa fortjener det dog at forsøges, hvor man ikke har andre Oplosningsmidler ved Haanden. Adskillige troeværdige Historier lære jo, at skindode Mennesker, som man med en skjændig Ligegyldighed bragte for tidlig til Graven, ere pludseligen vaagne ved et uforvarendes Stød mod deres Kiste! Samme Virkning som dette Mittel, har og undertiden et Slag med en knyttet Røbe mellem den Druknedes Skul-

dere. Vil man forsøge dette; saa bringes han først i en siddende Stilling.

Endeligen bør vi her endnu tilføje:

e) Legemets Snidning.

Denne Operation forrettes enten med den blotte Haand, eller man væbner denne med et Stykke sort Stanel, et Harestind eller deslige. Man har ogsaa raadet, at indsmøre Haanden med Olie, at røre Stanellet med Bernsteen, Benzoe og andre saadanne veltugtende Midler, eller under Behandlingen at gøde varm Brandevin, Eau de la renade, Sngtøgt Indsult eller deslige paa Huden. Denne Behandling kan saavel miedelbar ved sin Virkning paa Hjerterne (p. 97), som og mere direkte, betyngertil at freenme Blodets Kredsløb. Man opnaaer derod Pulsarternes Friraaibilitet, og endessætter Danernes Kraft til at føre Blodet hen imod Hjertet. Dog bør man steds erindre, at denne Virkning ikke staaer sig til Lungeblodaaerene, hvis Fuge i Symples Understaaendnager dem saa Bagens Haand; og at Blodet i den store Pulsaaer (Aorta), der desuden ogsaa er ledig, udkøller kun Sydes Kraaft i en umoandt Cyprelse, fordi de halsmaaneformige Klapper ved Hjertet staae sig herimod. De vonske eller bagste Hjer-

redam

tekammere kunne følgerigen ikke ved Snidning fyl-
des med Blod.

Heraf udledes da tillige, at man ogsaa bør
gaae forsigtigen til Werks med dette Middel. Ere
Hjertets højre Kammer endnu opfyldte med Blod,
og har man ikke skaffet dette Blod en aaben Vej
igjennem Lungerne; saa vil Snidningen meger let
kunne anrettet Skade, især paa den som er fuld-
blodig eller har et svagt Bryst. Lufts-Indblæs-
ningen bør derfor ligeledes anstilles, forinden man
griber til dette Middel. Først da, naar dette er
steet, og Blodets Omløb ved elektriske Stød er
sat i Gang, kan lemsfældig Snidning anvendes
med Nytte til Understøttelse for det kraftløse
Hjerte *).

F 5

Den

- *) Blodets Ontappen fra et levende Dyr i et til-
spineladende dødt Menneſke (transfusio sangvi-
nis) er, som bekjendt, kommen af Brug, og
gjort latterlig, hvortil nogle uheldige Forsøg
have været Aarsag. Havde man ved disse For-
søg taget nærmere Hensyn til de Hindringer,
det standsede Aandedræt lægger i Vejen for Blo-
dets Omløb; havde man søgt at hævde disse Hin-
dringer, ved vovelviis at opløse og udtømme
Lungerne; havde man istedet for en Blodaare
paa Armen, valgt een af dem paa Halsen, der
lede saa lige til Hjertet, og havde man anvendt
stærke Omhve for at forhindre Blodets Stærk-
ning under dets Overløb i det livløse Menne-
ſke,

4) Den undertrykte Nervekraft bør opvæktes til Virksomhed.

Ingen Deel af den hele Naturovidenskab er tilhøstet med et mere uigjennemtrængeligt Mørke end Læren om Nerverne. Ved at ville tænke sig disse Kredsløbers Forretning, standser selv den dybsin-

ste, saa vilde sandsynligen hine Forsøg have faaet et lykkeligere Udfald. Det var derfor et roesværdigt Foretagende, om nogen atter vilde eftergjøre disse Forsøg under de skaldige Cauteler. Intet Middel lover os større Fordele; varmt oprøderet Blod er det meest kjendelige Irritationsmiddel for Hjertet. Paa Aarerne, hvorigjennem Blodet ledes ind i den Livløses Halsåare, var det let at anbringe en lille Flaske af elastisk Gummi, saa at man ved at trykke paa denne, kunde give Blodet en hastigere Fart mod Hjertet; og ved Aareladning paa Armen kunde man, efter at Kredsløbet var begyndt igjen, formindske dets Quantitet i et passende Forhold til den Portion man havde ført over i Legemet. Det nyeste heldige Forsøg, som er os bekjendt, blev anstillet i Aaret 1790 af Dr. Harwood i Cambridge. Af Dr. Todes Sundheds-Journal (Julii 1796), see vi dog, at man i Fædrelandet endnu sildigere skal have værdisat dette Middel den Opmærksomhed det fortjener. Mindre Gavn love vi os derimod af at indsprøjte Lægemidler i de Druknedes Blodåarer (Chirurgia infusoria). De nyeste Forsøg af Regnaudot (Histoire de la Société Royale de Médecine T. 2. p. 250), have ei heller været gunstige, eller til anbefaling for dette Middel.

indigste Grandter, og erkjender fuld af Beundring
 sin Usmagt i at efterspore Naturens Sjed. Vi
 kunne see Nerverne hænge sammen med Hjernen,
 og udbrede deres Grene til de fjerneste Dele af Le-
 gemet. Vi kunne slutte os til, at allene de ere
 Fornemmelsens Redskaber, og at altsaa Legemerne
 kun ved Indvirkning paa dem, kunne opvække
 sandfælige Indtryk paa vore Organer. Vi kunne i
 Følge heraf ansee dem som Ledere af et fint, flydende,
 elastisk medium, der afgiver hiint ubegribelige Baand
 mellem Sjælen og det dyriske Legeme. Vi kunne er-
 kjende den store Lighed dette medium har med Elektris-
 citetens Grundvæsen. Vi kunne overbevise os om,
 at Sjælen allene ved Nerverne besidder sit uind-
 skrankede Herredomme over de Muskler, som ud-
 øve al vilkaarlig Bevægelse; men afalt dette kunne
 vi dog hverken udlede: **hvordan Nervesystemet**
styrer den dyriske Deconomie, eller hvordan dette
Systems Kraft og Virkning kan ledes og forans-
dres ved Lægemidlers Brug

I Valget af de Midler, som skulle opvække
 den undertrykte Nervekraft, have vi altsaa Erfar-
 ringen allene til vor Vejleder; denne er det, som
 lærer os, ved hvilke Midler Fornemmelsen i det
 hele System kan forøges eller formindskes; ved
 den saae vi Kundskab om, hvilke Nerver fortrin-
 ligen

ligen angribes af dette eller hiint Middel, hvorledes og med hvilken Grad af Styrke disse Midler kunne anvendes uden at anrette Skade. Saaledes udbølge vi da de kraftigste og paalideligste af alle dem vi kjende, og anbringe dem paa saadanne Dele, som i Menneskets sunde Dage ere de smfindligste, og hvis Nerver staae i den nøjeste Samfolelse med andre vigtige Organer.

Men kunne vi, endskjønt ikke klarligen fatte hvorledes de saakaldede pirrende Midler virke paa Nerverne, saa er dog vor Kundskab om Livsfunktionernes gjensidige Forbindelse tilstrækkelig til at lade os indsee disse Midlers Nytte for den livløse Drukne. Paa Hjertet meente man tilforn, at Nervekraften (Fornemmelsen) ikke havde nogen direkt Indflydelse. Man havde irriteret de Nerver, som følge med Krandsaarerne ind i Hjertets Jnderste, uden at det derved var bleven sat i Bevægelse *), og det kan ved Luftsindblæsning i Lungerne, saavel som ved Elektriciteten opvækkes til at drive Blodet omkring, endog længe efter at man har overstaaret eller underbundet Rygmarven, Mellemribbensnerven og det

8de

*) See Ant. Scarpa's prægtige Tabula neurologica ad illustrandam hist. anatom. cardiocorum nervorum, 1794.

gde Par *). Man troede desaarfsag, at Blodets Suurstof og den elektriske Materie her maafløe virkede umiddelbar paa Hjertets Irritabilitet, og at denne Kraft — som det loed — i dette Organ, bestod for sig selv, uden nødvendig Sammenhæng med Nerverne. Men da man i den nyere Tid ved Metalirritationen anbragt paa Hjertets Nerver, har opbaft dets Irritabilitet til Virksomhed, da man desuden ved indlysende Forsøgsgrunde har sat denne Krafts Afhængighed af Nerverne uden for al Tvivl **), og da det sidste af de anførte Forsøg kan forklares ved Nervernes Energie (p. 94); saa synes det, at vi ogsaa kunne have noget Haab om de pirrende Midlers indirekte Indflydelse paa Hjertet. Dog er det unægtelig, at alle hidhørende Midler have en kjendeligere Virkning paa de øvrige Organer. I disse finde vi en mere overensstemmende Harmonie mellem Følelsen og den bevægende Kraft; i dem kan Irritabiliteten lettere egges til Virksomhed ved en Pirring paa Nerverne. Dette lære utallige Forsøg, anstillet saavel paa levende Dyr, som paa amputerede Lemmer.

For

*) Dette Forsøg er anstillet af Cruikshank. See auserlesene *NH.* für praktische Aerzte 6. B. p. 734.

**) See Pfaff über thierische Electricität und Reizbarkeit, Leipzig 1795.

Formaaer altsaa Lægekunsten at opvække Nerve-systemets Evne til at fornemme; saa kunne vi og haabe, at de hidhørende Midler i Følge den anførte Harmonie ville tillige udbrede denne deres Kraft over de naturlige og dyriske Forretninger (*functiones naturales & animales*). Hertil kommer, at Aandedrættet, som den vigtigste af Livsfunktionerne (*functiones vitales*), ligeledes ved Nervernes Mellekomst er, skjønt mere indskrænket, dog Villien og Sjælen undergivet; hvoraf da følger, at vi ogsaa ved irriterende Midler kunne virke paa de aktive Medskaber (p. 73), som sætte Aandedrættet i Gang.

Den Drukneede mister al sandelig Fornemmelse længe førend Irritabiliteten forlader hans Muskler. I denne livløse Tilstand kunne følgerlig Nerverne ikke meddele Sjælen Underretning om noget Indtryk, som anbringes paa dem. Men desuagtet beholdr dog Nerve-systemet en egen af al Bevidsthed og Følelse uafhængig Energie, ved hvilken Organernes Sympathie holdes vedlige, i det mindste for saavidt man, førend Fornemmelsen vender tilbage, ved pirrende Midler kan opvække uvilkaarlige Sammentrækninger i Musklerne. Dette bestrækes især ved de nyere Forsøg angaaen-

de den dyriske Elektricitet *). Denne Energie forsvinder først sildig, tilligemed Legemets Varme; det er den, som lærer os, at Mennesket ikke bærer pludseligen, men lidt efter lidt, og at der endnu er Haab om hans Oplivning, saalange Parringsmidlerne ytre den ringeste Virkning. Ikke før end denne Virkning er umærkelig bør Lægen — ikke før kan han betrygget og med en roelig Samvittighed — afstaae fra sine Rednings-Bestræbelser (conf. p. 54 og Noten p. 57).

Saaledes virke altsaa Parringsmidlerne i Almindelighed paa Nerver og Muskelsystemet tillige; saa nøje overeenstemmende en Sammenhang er der mellem disse Redtæber. Alt hvad der forøger den undertrykte Fornemmelse, opbæjrer derfor ogsaa Irritabiliteten. Fra Gaergien er Overgangen til Nervekraftens friere Vitvelse gradviiis fremskridende og næsten umærkelig; tilligemed den stiger almindeligen den dyriske Varme. Gjennem Energien virker Korsten paa Irritabiliteten; denne sætter Aandedrættet, og derved tillige Hjertet i Bevægelse. Nu begynder Blodets Omlob, og Legemets naturlige Forretninger komme i deres forrige Gang. Heraf sees, hvor-

vidt

* See det Phyh. oeconomicke medico-chir. Bibl. 1ste og 2det Bind 1794, og 5te Bind 1794.

vidt alle Oplivningsmidler virke, ethvert paa sin Viis, til Fremme for Lægens onskelige Maal; og hvor nødvendigt det er, at anvende hvert især til rette Tid og paa behørig Maade. Det nærturligste blandt alle de hidhørende Midler er:

a) Varme.

Varmen holder Blodet og Fjdet flydende, bevarer og forøger Nervernes Energie og Muskernes Irritabilitet. Den opliver de Dyr, som henligge i en Dvale hele Vinteren. Derfor bør man hos den Druknede omhyggeligen søge at holde den vedlige paa (p. 79 og 80) anførte Maader. En højere Grad af kunstig Varme er og bleven anvendt som et Pirringsmiddel for Nerverne. Man kan opnaae denne Hensigt ved at samle Soelsfraalerne gennem et Brændglas, ved at betjene sig af det gloende Jern, endnu bedre ved at fylde smaa Blærer med kogende heede Vand, og holde dem et Øjeblik ad Gangen under Fodsaaerne, til Hjertekuglen og deslige Steder. Dog synes disse Midler ikke at lode nogen egentlig Nytte, førend under Oplivningens Fremgang.

Man har fremdeles fra de ældste Tider af anvendt:

b) Rivning og Borsten

paa Overfladen af det livløse Legeme; derved har man villet fremlokke Varme, og meddeele Nerverne et op-

livens

livende Indtryk. Dette Middel lover ogsaa virkeligen disse Fordele, naar det anvendes til behørig Tid, vedholdende og ikke for guldfont. Maa skee kan det ydermere stikke Nytte for saavidt det, efter nyere Forsøg, opvækker Nervernes Eleftricitet. At det i øvrigt har Indflydelse paa Blodets Umløb, og derfor bør anvendes med flydende Forsigtighed, have vi alt i det Foregaaende vist (p. 83). Adskillige lærde Mænd have meent, at Snidningen maatte være endnu virksomere, naar man i Forvejen dypede sin Haand i varm Olie, og naar man god Brændevin eller andre spirituøse Midler, et flydende flygtigt Ludsalt, eller deslige paa Huden. Men da Olien nødvendig maa svække Snidningens Indtryk paa Nerverne, og da alle flygtige Midler befordre Uddunstningen, hvorved de baade hastigere bortlede den dyriske Varme *), og som en Følge heraf (p. 95) udslukke Irritabiliteten; saa troe vi, at denne Operation bedst anstilles med en tør siiv Borste, et uldent eller groot linned Klæde, eller med den nøgne Haand (p. 88) uden Mellemkomst af nogen Sugtighed. I det mindste bør man kun anvende de

*) See overbevisende Experimenter desangaaende i Kammerherre Sauchs Physik p. 231.

flygtige Midler i en kort Mellemtid og paa enkelte Steder — ikke forend der alt have viist sig Eegn til Oplivning — og endda bør man strax efter deres Brug igjen astørre og tildække Huden vel.

Fremdeles betjener man sig i dette Hjemed af:

c) Elektriciteten.

At lemsfældige elektriske Slag kunne virke umiddelbar paa Hjertet er tilforn udførligen forklaret (p. 83). Her have vi altsaa blot at tilføje, at dette selvsamme Mittel, anvendt under de samme Cauteler, upaatvibseligen er det kraftigste af alt, hvad Konsten frembyder til ved Pirring paa Nerverne at fremme de Druknedes Oplivning, og at dets Virkning paa det skindøde Legeme undertiden har været opfaldende fjendelig, længe efter at man forgjæves har forsøgt alle andre Midler. Den Naturkyndige indseer let, at saadanne elektriske Slag love meest, naar man anbringer dem langs med Rygraden, i Hjertekuglen og paa Siderne af Halsen.

d) Styrkende Pirringsmidler for Maven.

Maven hænger sammen med Tarmene, er et smfindtligt og irritabelt Organ, og har en besynderlig Samfølelse med det hele Legeme. De saakaldede hjertestyrkende Midler (p. 85) frembringe deres oplivende Virkning allene ved det

Indtryk de gjøre paa Mavens Nerver. Saaledes er en Sturk Wiin, i det samme Djeblik den nydes, en kraftig Dvægedrik for det ellers sunde men udmattede Menneske; hans hele Krop faaer nyt Liv og Styrke længe førend Midlet endnu er bragt over i Blodets Masse. Denne almindelige Erfaring leder altsaa ligesvem paa den Tanke, at saadaanne Midler maae være særdeles passende for livløse Drukne. Men da Mennesket i denne sandse-løse Tilstand ikke formaaer at svelge; saa er man nødt til at anvende Kunst, for at bringe deslige Midler ned i Maven. Hertil betjener man sig af et passende langt, bøjeligt, konisk Rør, forfærdiget af elastisk Gummi. I dette Rør indbringer man en forholdsmæssig tyk Fiskebeens Conde, og til dets spidse Ende sætter man en lille blod Svamp. Denne tjener til at lede Rørets Spidse; og hiin giver det den fornødne Stivhed. Saaledes føres det let ned i Maven. Naar dette er steet, trækkes Conden ud, og sættes en lille Glasstragt ind i Rørets øverste Ende, gjennem hvilken man anbringer de hidhørende Midler. Skulde dette endnu ikke gaae an, saa fylder man Midlet i en lille Blære, og binder denne til Røret; ved at trykke paa Blæren, kan man da let bringe Midlet

ned *). God Madera og Rhinwein forsjene hertil Fortrinet. Hos dem, der ere vandte til stærke Drikke, kan man og anvende Brændevin, Rum eller deslige, ja endog blande disse Midler med hidsende Essenser, eller et flygtigt Ludsalt. De Forsøg, man har anstillet paa Dyr, lære, at skyfende Opfloningsmidler, saaledes anvendte, ofte have frembragt en Virkning, som langt overgik al Forventning. Dog bør man ikke indgyde en alt for stor Quantitet; thi deels maatte denne udvide Maven alt for stærkt, og saaledes være Mellemgulbet til Besvær; deels kunde den og have en skadelig consecutiv Virkning. — Paa samme Maade har man anbragt:

e) Brækmidler.

Forbum havde man den urigtige Mening, at de Drukne i deres Dødsstump, nedslugte en Mæng-

*) I forrige Tider brugte man hertil et Kvæbøljet fivt Colyror, hvis eene Ende var tilrunder i en olivenformig Skikkelse, og ijennebovet med smaa Huller; til den anden Ende fæuede man en Sprøjte fast, og pressede ved den Flugtheden ned i Maven (See Choparts og Desaults Anleitung zur Kenntniß aller chir. Krankh. 1ste B. p. 340). Siden kom ovenanførte forbedrede Mavekatheter i Brug. Den findes og beskrevet paa dansk og anbefalet af Professor Bötcher i hans Physiske Aarbog. 1793. p. 196.

Mængde Vand. Dette gav Anledning til, at man hang saadanne Forulykkede op ved Benene, eller rullede dem over en Tonde, og at man tog sin Tilflugt til Brækmidternes Brug. Siden indsaae man vel det Falske i Forudsætningen, efter hvilken denne Kurplan var lagt, og affstafede derfor igjen hiine alt for voldsomme Mishandlinger (p. 3); men desuagtet beholdt dog Brækmidlet endnu sielske Belyndere, og blev anvendt, hvor det ikke lovede den mindste Nytte. Tanken om, at dette Middel besad en specifik Kraft til at virke paa Mavens sølsomme Nerver; at det kunde opvække saavel Mavens som Larmenes ormtagtige Bevægelse; at dets Virkning var ledsaget af en Anstrængelse i heele Kroppen, som man holdt for gavnlig; og at det i mangen anden Fald, hvor Maven var betyngt af Eruditeter o. s. v. kjendelig bidrog til at forøge Nervekraften — synes at have understøttet og vedligeholdt dets Anseelse. Forst i de nyere Tider have disse Grunde reent tabt deres Værd. Nu ere de fleste Læger eenige om, at den Ræthed og det sygelige Besindende, som Brækmidlet paafører endog det sundeste Menneske, og den almindelige Svækkelse, som Pulsen saa kjendelig røber under dets Virkning, aldeles ikke komme overeens med Lægens Formaal at op-

vække Livskræfterne. Af denne Aarsag er da ogsaa dette Middel nu saavel af Hamborgerne som i Engelland erklæret for mistænkeligt, og næsten allevegne gaaet reent af Brug. Saalænge Mandedrøttet ikke er ret i Gang, bør det heller aldrig anvendes, og naar denne Livsfunktion først er opvakt, maatte det nok yderst sjelden være nødvendig, saafremt ikke den Forulykkede enten var beskjæftet eller just havde gjort et stærkt Maaltid før end han styrtede i Vandet.

Ligesom man ved disse Midler havde til Hensigt at opvække Mavens Nerver til Virksomhed, saaledes søgte man og at anbringe oplivende Indtryk paa Larmene. Hertil betjente man sig især af:

f) Rlysterev.

Tobaksbrog blev for endeel Aar siden anseet som det virksomme af alle Midler, man kunde anvende til dette Brug. Man stoppede en sædvanlig Pibe med Knaster eller anden stærk Tobak, tændte den godt an, drog Munden fuld af Røg, og blæste denne igjennem et Rør ind i Mastarmen. Man sat Røret af en antændt Pibe ind i Larmen, satte en Papiirstragt eller deslige derover, og pustede ligefrem Røgen ind. Man bandt Hovederne af to antændte Piber sammen, satte Røret af den

den

den eene i Larmen og tog det andet i Munden. Det Ubhagelige ved denne Forretning gav Anledning til, at der Lid efter anden blev opfundet en Mængde Bølge, Pustere, Pomper og andre Maskiner, af hvilke man paa adskillige Steder har indført den eene eller anden til offentlig Brug *). Ved disse blev det lettere i Hast at bringe en betydelig Mængde varm Røg ind i den Druknedes Larme. Almindeligen fortsatte man denne Operation et Par Minuter i Træk, hvorefter man igjen ophørte en kort Tid, af Frygt for at Røgen skulde blive for heet, og Larmene udbides for stærkt. Under Indblæsningen gned man Underlivet med Gladen af en Haand for desbedre at fordele Røgen. Saaledes meente man, at den indblæste Luft ved sin Elasticitet, Varme og Skarphed, skulde gjøre et gavnligt Indtryk paa Nervernes Energie, og derved kraftigen fremhjælpe den ormagtige Bevægelse i Larmene. Hollænderne have især fattet en overdreven Tilid til dette Middel, og anvendt det i mangt et Tilfælde med en tilsyneladende Nytte. Dog er det troeligt, at mislige Erfaringer ogsaa her ligesom

*) De meest bekendte ere opfundne af Gaubius, Lammersdorf, Pia, Jeller, Keilpflug, Sidelse, Carmine og Ostander. Man har en Udstat over disse Instrumenters Historie i Roziers Journal des physiques T. 8. p. 271.

ved Blodbladen (p. 72) have forlebet Lægerne til at ophoje dette Middels Værd mere end det forsjener. Ved Forsøg, man i de nyere Tider har anstillet paa druknede sirsøddede Dyr, er det afgjort, at Tobaksrøg, indbragt i Lærmene, inden kort Tid udslukker, issæden for at opvække, Hjertes og de øvrige Musklers bevægende Kraft. Det besidder selv sin pirrende Egenkab tillige en bedøvende Kraft i saa høj en Grad, at man har stærke Høje til at tvivle, om denne ikke tilintetgjør Virkningen af hin.

Tobaksrøgen rober denne Egenkab alt for tydelig ved den Mæthed, Væmmelse og kolde Sveed, som sædvanligen ledsager dens Brug, endog hos det sundeste Menneske. Derfor anvendes dette Mittel ogsaa med Nytte i Sygdomme, som i Sammenhold med den Druknedes Tilstand ere af en ganske modsat Natur, og hvor Lægens Hensigt er at svække eller at formindste Fornemmelser og Fritabiliteten. Her til kommer endnu, at Lærmenes Udvidelse kan ganske mekanisk være til Hinder for Mellemgulvets Bevægelse under Indaandningen, og at den gode Virkning, man troer at have seet af Tobaksrøgsklysterer, mueligen enten bør tilskrives selve Naturen, eller dog Varmen og Lusten, som tilligemed Røgen er bragt ind i Legemet. Af disse

Nar

Marsager gaaer da ogsaa dette Middel nu igjen af
 Brug. Hamborgerne anvende det ikke saalange den
 Drukne er sig selv ubevidst, og endda kun i
 det enkelte Tilfælde, hvor Lægen maatte finde en
 hastig Udtrømmelse nødvendig. I Engelland har
 man ligeledes fattet Misbillid til dets Virkning.
 Man betjener sig derfor i anførte Hensigt bedre af
 andre irriterende Midler: et simpelt Klystee af
 Havresuppe, Salt og Olie; en Blanding af Vand,
 Cener og Terpentiniolie, afredet med en frisk Egge-
 blomme, eller andre deslige Midler, hvortil Lægen
 hos Gaubius, de Gorter, Hartman, Pleuf,
 Nicolai og fl. finder den fornødne Anviisning,
 ere mere paalidelige. For kort Tid siden, har man
 og foreslaaet Klysterer af varm Livsluft, hvis Nytte
 Erfaring dog endnu ikke har bekræftet.

Nok et virksomt Middel for livløse Menne-
 sker er: g) Dryppebadet.

Det er bekjendt, hvilket gennemtrængende
 Indtryk en Draabe iskoldt Vand opvækker i et
 sundt Menneske, naar den falder fra nogen Højde
 ned paa en smindtlig Deel af hans Legeme. Utaal-
 lige Gange har man vaakt Folk af de dybeste Be-
 svimmelser, ved at stænke dem lidt koldt Vand i Ansigtet
 eller paa Brystet, og mangfoldige dødsdøde
 Børn ere bragte til Live allene ved dette Middel.

Dryppebadet virker især derved, at dets Kulde i et Øjeblik berøver enkelte følsomme Punkter af Legemet deres ubundne Varme. Hvor det skal gavne, bør altsaa endnu være en mærkelig Forskjel mellem Vandets og det skindøde Legemes Temperatur, og bør Hudnerverne endnu besidde nogen Følelse. Heri ligger da Grunden, hvorfor dette Middel er mindre til Gavn for den Drukne end for Besvimede, Dødsfødte, Qualte og andre deslige livløse Mennesker, hvis Varme ikke er saa mærkeligen forringet. Man tør kun haabe den ønskelige Virkning af det, hvor den Drukne ikke har været ret længe under Bandet, eller hvor hans formindskede Varme alt ved andre Midlers rasfløse Anvendelse igjen er forøget. De virksomste Steder, paa hvilke dette Bad anbringes, ere nok Hjertekuglen og Siderne af Halsen. Man bør kun forsøge det en kort Tid ad Gangen, og strax derefter aftarre Legemet vel (p. 79).

h) Andre Pirringsmidler for Huden.

Hertil henregne vi: at pidste den Drukne med Nelder; at kopsætte ham; at lægge spanske Bluer paa ham; at gnide ham med Blue Essens eller deslige skarpe Ting; at gjøre smaae Snit (Scarificere) under hans Fodder eller paa andre

føl.

falsomme Steder; og at anvende det gloende Jern. Undtage vi dette sidste, hvilket man uden Skade kunde, vel og burde forsøge, førend man efter øvgivet Haab om den Druknedes muelige Redning, forlader hans døde Krop; saa finde vi ingen Grund til at anbefale de øvrige Midler, da de anførte (p. 96, 98 og 105) kunne sættes i deres Sted.

Endeligen kan man ogsaa med Rette anbringe:

i) Særegne Pirringsmidler for Sandse-Organerne.

Djet, Dret og Ræsen have foruden den almindelige Eone til at fornemme, endnu en egen besynderlig Følelse, ved hvilken hvert Organ kan imodtage særegne Indtryk: Djet allene angribes af Lyset, Dret af Lyden, og flygtige Ting røbe kun Lugt, ved deres Virkning paa Ræsen. Ogsaa disse ubegribelige Natur-Phænomenener kunne anvendes paa den praktiske Lægekunst. Det klare Skin af en Lampe, som brænder under en Glas-klokke i Livsluft, maa nødvendig gjøre et langt stærkere Indtryk paa Rethinden, end Dagens sædvanlige Lyse; Solsiraalerne samlede ved Hielp af et Hunsvejl ligeledes. Paa Dret maa Klanger af en Klokke, naar den holdes i Nærheden, gjøre en heftigere Virkning, end enhver anden almin-

de

delig Lyd. Skarpe, flygtige Ting, Salmiakspiritus, Snuustobak, Nysserod, antandt Svool og deslige maae fortrinligen angribe Næsen. Af disse forskellige Midler har man især anvendt dem, som virke paa Lugten, fordi denne Sands staaer i den nøjeste Samværelse med Nandedrøttets Muskler. Midlerne holdes enten for Næsen, eller de indblæses gjennem et lille Rør; de flydende kunne og heldes eller sprojtes ind. Med Svool dampen bor man være forsigtig, fornemmelig naar Nandedrøttet begynder at gaae af sig selv. Ved Lysers Virkning paa Hjerts Blending (Iris) udforsker man Opløsningens Fremgang.

Disse vare da de Midler, ved hvilke man har søgt at vække de Drukne af deres Doale, Mærker man under deres Anvendelse det mindste Tegn til Liv; tiltager den dyriske Varme; bliver Irritabiliteten stærkere; trækker Pupillen sig sammen; viser sig den ringeste Bevægelse i Musklerne; begynder Hjertet og Pulsåarerne at slaae; høres nogen Lyd i Brystet; indfinder sig et svagt Stønnen, et Suk eller deslige; rumler det i Underlivet; trække Rjæberne sig sammen, forandres Kindernes blaaagtige blege Farve til en lysserød, o. s. v.; da er der største Haab om den Druknedes Redning. I saa Fald er det naturligt, at Lægen fordobler

sin Klid og sin Omhue, indtil Livsfunktionerne kunne udføres ved det svage Legemes egne Kræfter.

Under Opløsningen holder man stundom en Theeskeefuld luktent Vand i Munden paa den Druk nede, for at forsøge, om han begynder at svelge. Har ogsaa denne Funktion indfundet sig igjen, saa bringes han forsigtigen i en lidt opvarmet Seng, lægges temmelig højt med Hovedet, og indvikles hans Been i varmt Flanel. Nu giver man ham Theevand theeskeefuldviis at drikke, eller Melkevassel, eller luktent Oll, eller Biin og Vand, nogle Hofmandsdraaber, Vitriolnaphta, Salmiakspiritus, eller deslige, for at befordre Legemets Uddunstning. Man lader ham ikke være alleene, før end han ganske er kommet til sig selv igjen. Da falder han som oftest i en rolig Søvn, af hvilken han gjerne vaagner med sin forrige Sundhed. Skulde der indfinde sig feberagtige Tilfælde, med Tyngde og Smerte i Hovedet eller i Brystet, saa aarelades han og behandles i øvrigt med antiphlogistiske Midler.

Kort Udsigt over den Orden, i hvilken
Oplivningsmidlerne bør anvendes.

- 1) Naar den Drukæde saa hastigen som mueligt og med den skyldige Forsigtighed er taget op af Bandet (p. 29 og 32) og
- 2) transporteret til det første det bedste beqvemme Sted (p. 31 og 38),
- 3) saa trækkes Klæderne forsigtigen af ham (p. 39),
- 4) hvorefter man afdørre hans Legeme vel (p. 79), og
- 5) lægger det i en beqvem Stilling paa Straalejet (p. 39),
- 6) her dækkes han omhyggeligen til (p. 79).
- 7) Skulde han være haard og stiv af Kulde, saa gnides han derimod strax med Sne eller bades i iiskoldt Vand (p. 82).
- 8) Nu renses man hans Mund, Svælg og Næse (p. 55),
- 9) trykker Brystet sammen (p. 57).
- 10) begynder da strax med Lufts Indblæsning (p. 59).
- 11) Eranger Luften ikke ned i Lungerne, saa indbringes Catheteren (p. 70), og
- 12) hvor dette ikke gaaer an, foretages Lustrøres Snittet (p. 71).
- 13) Under Indblæsningen anbringes elektriske Slag paa Hjertet (p. 83); og

- 14) Stryger man lemfældigen Blodet fremad mod
 Brystet (p. 88).
- 15) Saaledes vedbliver man uden Ophold i det
 mindste $\frac{1}{2}$ Time.
- 16) Imidlertid undersøger man af og til Legemets
 Temperatur (p. 82).
- 17) Kommer han endnu ikke til sig selv, saa op-
 hører man lidt med Lufts-Indblæsningen
 samt Electriciteten, og bringer ham et styr-
 kende Pirringsmiddel ned i Maven (p. 100),
- 18) lægger Blærer eller deilige med heedt Vand i
 Hjertefuglen, under Fodderne o. s. v. (p. 96),
- 19) lader ham sætte et pirrende Klyster (p. 102),
- 20) riper og børster Overfladen af hans Legeme
 (p. 96),
- 21) ryster og rulter ham mellem Hænderne (87),
- 22) lægger ham i et passende varmt Bad (p. 80),
- 23) og anbringer særegne Pirringsmidler for Sand-
 ferne (p. 107).
- 24) Efter nogle Minuters Forløb tages han af
 Badet igjen, tørres vel af, og dækkes til
 som før (p. 79).
- 25) Nu begynder man atter med Indblæsningen
 (p. 59) og
- 26) med de elektriske Slag paa Hjertet (p. 83),
- 27) saa og paa Rygmarven og Halsen (p. 98).

- 28) Man kan og forsøge Dryppebadet (p. 105).
 29) Saaledes vedbliver man afvejlende med disse
 Midler i en Række af flere Timer, indtil alt
 Haab om Redning forsvinder (p. 95).
 30) Tilslidst kan man og forsøge det gloende Jern
 (p. 107).
 31) Kommer den Druknebe til sig selv igjen, bringes
 han til Senge (p. 109) og lædskes med
 en passelig Drik.
 32) Den øvrige Behandling retter sig efter hans
 videre Befindende.

Alt dette kan sættes i Verk, naar Lægen har 4 eller 5 Mand til Hjælp; andre overflødige Tilskuere ere til Hinder og bør skaffes af Vejen. Enhver kan gjøre Begyndelsen med at udføre de Forretninger, som ere indbefattede under de første Afdeelingen. Imidlertid hente man i Hast en Læge eller anden oplyst Mand, der kan bestyre den øvrige Behandling. De kraftigste Midler anvende man saavidt mueligt paa eengang, dog stedse med de fornødne Cauteleer. Man opmuntre under Forretningen sine ukyndige Hjælpere til usforroden Glid, og mistroiske ikke selv om at see sine Bestrebelsesfrøene med et lykkeligt Udfald. Ingen troe, at han har opfyldt sin Pligt, førend han har ydet den Fornødvendte al den Omhu man er ham skyldig. Den

Den fornødne Rednings-Apparat for Løgen.

- 1) En lille Stok af Fiskebeen med en Svamp paa Enden (p. 56).
- 2) Et vidt Rør, hvorigjennem kan indblæses Luft (p. 61).
- 3) En surpel Blæsebalsg (p. 62) eller endnu bedre
- 4) Sorcys dobbelte Vælg (see Fig. 9. og p. 66),
- 5) Et krumt Solo-Rør, eller Lustrørs-Catherter (p. 70).
- 6) Instrumenter til Lustrørsnittet, en Bistourie og en Pincette, et lille Solvrør, en Sax, Svamp m. v.
- 7) Livsluft i adskillige Glas.
- 8) En Electricer-Maskine med tilhørende Apparat (p. 83 og 98).
- 9) Et boieligt Rør, og en tilhørende Sproite (p. 98)
- 10) En Klysteer-Sproite (p. 102).
- 11) Nogle Blærer (p. 96).
- 12) Salmiakspiritus, Vitriol-Napha, China eller Kaneel-Essens, Madera-Viin, nogle Urter til Thee (p. 109).
- 13) Et Thermometer (p. 82).

Undtage vi Electricermaskinen, kan alt det øvrige rummes i en lille Kasse, der let kan bæres af een Mand.

For:

Forklaring over Kobberet.

Fig. I. forestillter Søgeren.

- a) dens Træeskana.
- b) dens gaffelformige Ende af Jern.

Fig. II og III, forestillte Sangetangen, i hiin sees den aabnet; i denne tillukt.

- a. En rund Træeskana.
- b. En Jernstap, hvortil Tangen festes.
- c. Træ- og Stanzens Jernbecladning.
- d. Døertappen, hvorpaa Lemene bevæges.
- e. Sanaens rødede Arme.
- f. Den bevægelige Jernring.
- g. Jernstangaen med dens Junceturer ved h, i og d.
- k. Løuset til at lukke Lemene med.

Fig. IV. Forestillter Rednings-Stigen.

- a. dens øverste Tverstolpe.
- b. dens fortlængende Stang.

Fig. V. Forestillter Rednings-Baadens, som den bæres af en Mand.

- a. og b. dens For- og Bagstav.
- c. e. e. e. dens firkantede Rør.
- d. dens flettede Stuel.

Fig. VI. forestillter Baadens Bund.

- a. a. dens For- og Bagstav.
- b. b. b. b. Røderne, hvorpaa Baaden kan glide.
- c. den firkantede Aabning i Baadens Bund.

Fig. VII. forestillter Redningsstangen.

- a. a. dens Døertroe.
- b. b. b. dens Rørb.
- c. c. c. dens Træefugler.

Fig. VIII. forestillter Bærekurven.

- a. dens krumboiede Ende.
- b. b. b. b. dens Bæringene.
- c. c. c. de tilhørende Bærestanger.
- d. d. Kurvens Fodstykker.

Fig. IX. forestillter Gorcy's dobbelte Blæsebælg.

- a. Dalgens Mellembræt.
- b. b. Dalgens Sidehuller med tilhørende Ventiler.
- c, c. Et Metalrør, hvorpaa
- d. en Hane
- e. En Blære fuldt med Vindluft.
- f. Dalgens Kobberkasse, hvori tvende Ventiler.
- g. Laager til denne Kasse.
- h. et højestigt Rør.
- i. dette Rørs Mundstykke.

Rettelser:

kunde begibe sig derhen, hvor et saadant Uheld var indtruffet. For den som først anmeldte, at et Menneske var styrtet i Vandet, og for de Soldater, som anvendte Midlerne, blev udsat en Belønning, ligesom og Regjeringen lovede at erstatte alle medgangne Omkostninger. Desuden havde man i Paris den selvgærdige Skik, naar ligen at udgive en omstændelig Afhandling om Anstaltens Fremme og hvad der var udrettet for at redde de Drukuede.*) Hermed var den vigtigste Hensigt, at lægge den Nytte kjendelig for Dagen, som blev stiftet ved disse Anstalter. Til Aaret 1776 havde man i Paris alt reddet en $\frac{3}{4}$ Deel af de Drukuede

Engellænderne have ligeledes viist, at de sætte Priis paa deres Medmenneskers Liv. I London har Selskabet, the humane Society, som efter Hollands Exempel blev stiftet i Aaret 1776, gjort betydelige Fremskridt til Guldkommenhed i denne for Almeenheden saa saare vigtige Sag. Dette Selskab har været hældigt nok til at ordne en offentlig Indretning, saa hensigtsmæssig, at selv Hamborgerne, hvis Anstalter ere saa ypperlige, indromme den et afgjort Fortrin i alle Henseender. I Aaret 1794 talte Selskabet alt henimod 3000 forulykkede Medborgere, til hvis Frelse de søjede Anstalter vare blevene anvendte. Af disse Forsøg

havde

*) Detail des succes de L'Etablissement que la ville de Paris a fait, en faveur des personnes noyées.